

remitents i destinataris

Generalitat Valenciana.

El llibre ha participat en la convocatòria dels premis de la Generalitat per a la promoció de l'ús del valencià de l'any 2024

Es presenta als concursos.

Lletres Falleres.

Este llibret participa en els Premis de les Lletres Falleres.

Esta comissió ha rebut una subvenció de la Regidoria de Cultura Festiva per a les activitats de les Falles 2024.

Esta Comissió ha sigut beneficiària de la subvenció atorgada per la Diputació Provincial de València a les Falles 2024.

<http://www.fallaplazajesus.es/lletres/2024/Fpj%202024.pdf>

falla
plaça de jesús

**remittents i
destinatariis**

Lorem ipsum dolor sit amet,
consectetur adipiscing elit, sed
do eiusmod tempor incididunt
ut labore et dolore magna
aliqua. Quis ipsum suspendisse
ultrices gravida. Risus
commodo viverra maecenas
accumsan lacus vel facilisis.

El president saluda	13
Editorial	17
Oblidades	21
Llibertat VCF o els temps dels valents	27
Plataformes i xicotet comerç	41
Els mitjans ràpids: Faula de compres efímeres, relacions perdudes i decisions pesades	47
En qualsevol lloc del mon, UNICEF està al costats dels xiquets i xiquetes.	53
Rastrear paquet	61
Contrarietat	69
Sempre en la memòria	73
Quant més lluny, millor	77
Cara i creu 1940. Les falles de la victòria a la València del Cid	85
Remitents i destinataris	134
Esbós	157
Fallera Major	159
A la Fallera Major	160
Comissió	163
President	164
Al president	166
Recompenses	169
Programa d'activitats	171
Pictogrames	175
Representants infantils	181
Col·labora	183

Edita
Portada
Dossier
Il·lustracions
Fotomecànica i edició
Fotografia
Impressió
Depòsit Legal
Facebook
Twitter
Instagram

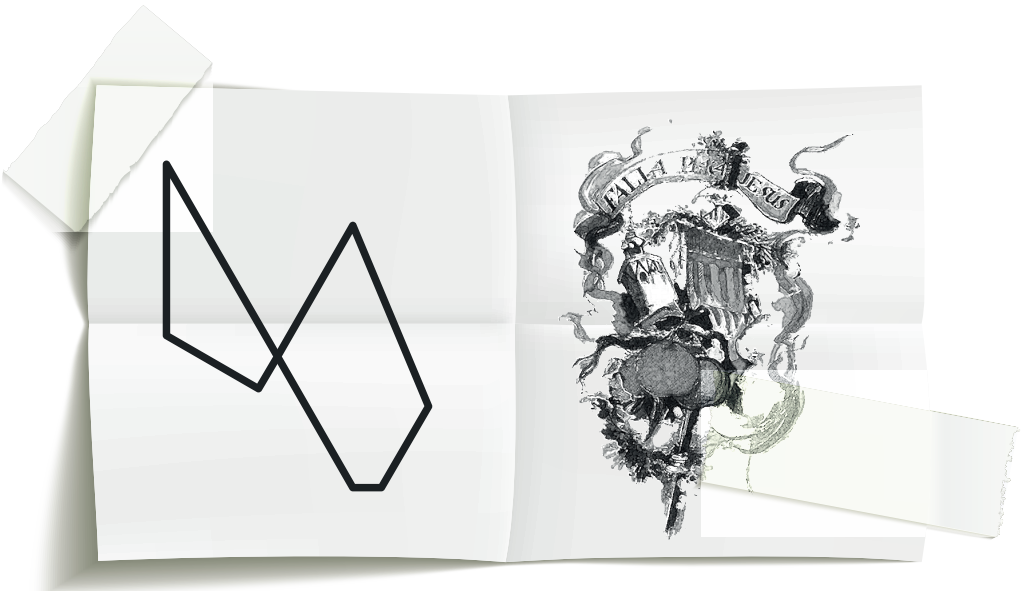
A.C. Falla Plaça de Jesús
Elena Diaz-Pavón
Juanjo Medina
Jose Gandia
somiardespert.com
A.C. Falla Plaça de Jesús
Selvi Artes Gráficas
V-354-2012
A.C. Falla Plaça de Jesús
@fallaplazajesus
fallaplazajesus

Distribució

A.C. Falla Plaça de Jesús
C/ Jesús, N°118 - 46007 -
València
www.fallaplazajesus.es

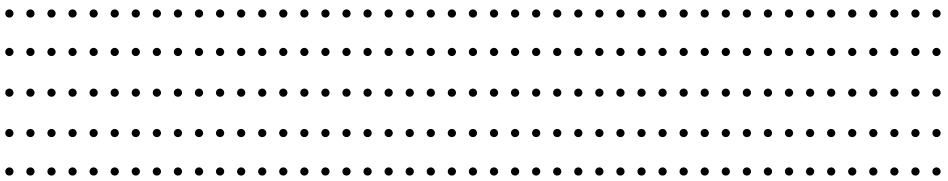
L'Associació Cultural Falla Plaça de Jesús no s'identifica necessàriament amb els articles i les opinions dels seus col·laboradors.

NA

NA/B1903241

SALUDA

TONI MONMENEU

14/NA

Un any més tinc el plaer de tornar a saludar de nou, a tots els que feu possible que els nostres projectes vagen endavant i així poder gaudir d'ells una vegada els tenim al carrer.

Aquest any, gaudirem d'uns projectes molt viatgers, i espere que es passeu com sempre per a veure'ls i compartir amb nosaltres la vostra visita.

Estic molt content de poder compartir tots els records d'aquest any amb un quadre d'honor complet. És un orgull anar sempre tan ben acompanyat d'Ana, Irene i Hugo, així com de les seues famílies.

A més, no em puc queixar de la comissió que tinc al meu costat; que sempre està disposada a ajudar, aportar el seu granet d'arena a la festa i acompanyar-me a qualsevol decisió o acte si és necessari. Donant-me sempre el seu suport.

Així, no hi ha manera de deixar el càrrec, ja que t'adones que aquesta família fallera et recolza sempre, t'ajuda, confia en tu i t'estima.

Estem ja a un pas de començar de nou els dies de la nostra festa; us desitge que passeu uns dies extraordinaris gaudint de tot el que tenim programat.

Us anime a fer que les falles continuen per molts anys més en la nostra xicoteta i a la vegada gran comissió amb el suport de tots i totes.

Gràcies jesuïanes i jesuïans, anem en força a per les falles 2024.

Visca FPJ!

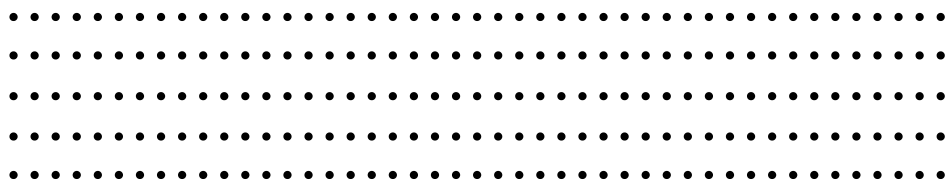
Toni Monmeneu Martí

President de la Falla Plaça de Jesús

CD

CD/B1903242

EDITORIAL

JUANJO MEDINA

Un any més ens retrobem entre les guardes del llibret. En ell es conservarà la memòria de l'exercici i es sabrà, d'ací a un temps, com fon la falla, que contà, que criticava, etc... Eixes coses que mirant una fotografia no es poden conèixer.

El cas, és que vivim en una època estranya, per moments convulsa, en la que tot està canviant, des de les relacions, la manera de comprar i vendre, i en que cada vegada més, els especuladors i poderosos fan i desfan al seu antoix, buscant només el propi benefici. Com passa en el València C.F., abocat al capritx d'un imprudent despòtic que sols busca el guany monetari, oblidant que l'escut de l'equip engloba molt més que la simple realitat econòmica.

Les grans empreses van teixint la seua tela d'aranya en què caiguem tots i totes, acabant per devorar a les xicotetes empreses familiars, que des de sempre han contribuït a conformar els barris i ciutats. Però les preses i l'ansietat per tindre les últimes novetats a la mà quasi abans que es fiquen a la venda i l'egoisme que això transmet, són la ferramenta que usen les plataformes per a fer-se més i més grans.

Això, ha despersonalitzat les ciutats i ha facilitat que algunes mals d'esta neosocietat ens resulten indiferents, i no ens importe qui fabrica les nostres sabates o qui empaqueta, a un país no desenvolupat, les compres que fem des de la comoditat de la nostra llar.

De la mateixa manera, qüestions com la violència de gènere, els conflictes bèl·lics desiguals, emparats pels països que sempre

acaben per traure profit de les morts dels innocents o el cada vegada més difícil accés a una vivenda digna, es convertixen moltes vegades en simples titulars dels noticiaris, consumits en pocs segons i oblidats igual de ràpid. Hauríem de assentar-nos a pensar en totes estes matèries i tractat de trobar solucions des del conjunt de la societat, si és que volem trobar-los remei.

També en assumptes menys urgents, però també importants per a molta gent, podem raonar al voltant de la professió d'artista faller, amenaçada per la falta d'implicació de moltes comissions, de les autoritats i per les noves disposicions mediambientals que poden condicionar en un futur un treball clau per a la Festa. I parlant de la Festa, també ens enfrontem a perills com els jurats de falla, que el congrés faller acabe punxant o que els cadafals siguen un mostrari del no-res, corfes sense contingut, si és que no ho són ja. I dels molts problemes que poden suportar o provocar les comissions falleres al llarg d'un any festiu.

També hem de procurar reenviar a l'oblit a aquells que han vingut a desfer tot l'entramat cultural que es basa en el valencià. Sembla que volen destruir tot allò que supose revalidar la dignitat del poble valencià encara que se'ls ompli la boca parlant de la cultura de la terreta, minimitzant-la amb eixe diminutiu i reduint-la als tòpics més folklòrics, però, en veritat, volem aniquilar tot el que significa ser valencià.

Per tot açò i com a part implicada en el moviment sociocultural que suposen les Falles, l'A.C. Falla Plaça de Jesús, sempre estarà posicionada en la lluita contra les injustícies socials i enfront d'aquells, particulars o entitats, que intenten destruir la Cultura.

20/CD

I com a mostra d'eixe compromís, els dos cadafals que plantarem en uns dies i este llibret.

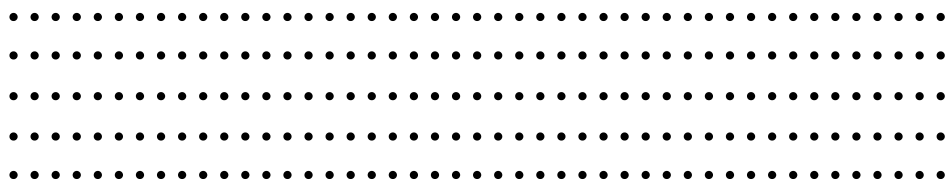
Però ara és el temps de fer un xicotet parèntesi en estes batalles, i preparar-nos per a fruitar dels dies grans de la Festa, que per això ens hem preparat tot l'any.

Fem-ho.

LX

LX/B1903243

OBLIDADES

EL POETA INUSUAL

· Tombarem falles
com de nit torrentina,
relegant-les a comparsa
defugi
barrejant festes engolides,
sense arrel ni rellevància.

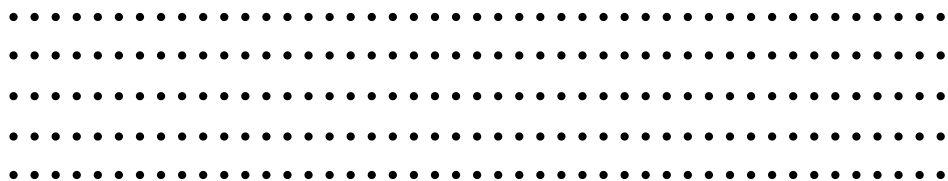
· Oblidarem les falles
esborrades
al carrer de la vergonya.
Transformant allò superflu
en primordial.
Sense pensar en l'heretat
descuidada.

· Ara som com qualsevol
carnestoltes embriagat,
res queda del passat.
Ni futur
ni memòria
ni melangia.

UR

UR/C1903241

LIBERTAD VCF

O EL TEMPS DELS VALENTS

ASSOCIACIÓ LIBERTAD VCF

Quantes ocasions ens dona la vida per a combatre pel que és just? Quantes vegades en la vida podem sentir que estem fent història?

L'associació Llibertat VCF no va nàixer com a contestació a estes preguntes.

S'iniciava l'estiu de 2020. Potser és necessari recordar que vivíem en un context social d'afecció brutal per alguna cosa que no havíem viscut mai i ens emparentava amb els nostres avantpassats en el trànsit de les seues penúries. Una pandèmia que ens va tancar a les nostres cases i que es va emportar per davant a familiars, amics i coneguts sense distinció. Un estat global de desubicació i confusió que ens tenia, per al bo i el roí, predisposats a actuar d'una forma que en altres ocasions potser no ens havíem ni plantejat.

En un escenari de pandèmia mundial, el València C.F. vivia, i continua vivint, la seua pròpia infecció mortal, la del virus de Peter Lim i Jorge Mendes. Un agent extern que contaminava les artèries del nostre centenari club per a extraure-li qualsevol element de valor que trobara de camí.

Aquell estiu, i gràcies a les xarxes socials, es començava a organitzar un moviment d'anticossos en l'afició de Mestalla. Gent de diferents classes socials, àmbits culturals i fins i tot allunyats centenars de quilòmetres entre ells començaven a invertir moltes hores diàries amb una pregunta al cap: què podem fer per a evitar que maten al nostre València C.F.?

Recorde amb afecte aquelles caloroses vesprades de l'estiu de

2020 on els nostres telèfons tiraven fum en multitud de cridades. En poc més de tres mesos parlem, ara que el temps ha passat podem apreciar-lo, amb desenes de persones, amb pràcticament tots els actors relacionats, en el passat i present, amb el València C.F.

Les humides nits d'aquell estiu es consumien en reunions i videoconferències intentant organitzar una oposició a l'espoli del València C.F. Sobre el paper es van valorar centenars d'idees, es van sospesar pros i contres, es va analitzar la viabilitat i es va començar a caminar amb la inconsciència de qui no sap on es fica. I probablement amb el valor dels qui encara estaven en estat de xoc per una inesperada pandèmia.

Molts dels que vam iniciar este camí ja no són a prop, han defallit o altres urgències vitals han cridat a la seua porta, però Llibertat VCF els deu a ells, als quals van fer el primer pas, gran part de l'impuls que encara conserva.

Prompte, molt prompte, el 13 d'agost d'eixe mateix estiu, estàvem preparats per a eixir a la llum amb una primera eina, tangible, per a combatre al vilà. Una eina, que també amb el judici clar que dona el temps, sabem que va ser transcendental per a posicionar a l'afició valencianista contra l'espoli de Peter Lim. Presentàvem una eina web que permetia a tots els accionistes del València C.F. que així volgueren, agrupar les seues accions contra la gestió del màxim accionista. Era una mesura intel·ligent que bevia directament dels fonaments de dret de les lleis de societats mercantils. Si aconseguíem agrupar el 5% de l'accionariat del club i enfrontar-lo a la gestió de Peter Lim, teníem

moltes possibilitats de salvar al nostre club.

Els valencianistes van començar a manejar en el seu vocabulari paraules com agrupar accions o fiscalitzar la gestió. En una mica més d'un mes aconseguíem l'1% de l'accionariat agrupat. Era una fita pel qual ens felicitaven aficions d'altres clubs. El valencianisme s'havia despertat i estava disposat a lluitar pel seu club.

La trinxera de les aficions espanyoles

Però el vilà, com en les pel·lícules de Marvel®, no anava a quedar-se parat veient com guanyen els justos. Al desembre d'aquell any iniciava una ampliació de capital per capitalització de crèdits que esclafava sota el jou de l'opressor de nou a l'afició del València C.F.

El que no podien calcular, Peter Lim i els seus lacais era que el valencianisme ja s'havia despertat i que no pararia fins a salvar al seu club.

L'associació Llibertat VCF des d'aquell estiu pandèmic ha crescut i s'ha enfortit, amb multitud de suports i aconseguint assoliments que són l'admiració per a la resta d'aficions a Espanya i Europa.

Comptava un periodista madrileny, aficionat acèrrim de l'Atleti, que, salvant les distàncies, nosaltres som la Ucraïna del món del futbol. Que a Espanya tots estan expectants als nostres avanços, a la nostra lluita, a la nostra defensa de les aficions en el futbol.

I així ens agrada veure-ho a nosaltres, la valencianista és la trinxera de les aficions espanyoles contra un exèrcit de despietats especuladors que veuen en el nostre escut només el verd color dels diners, i per això la responsabilitat sobre els muscles de Llibertat VCF és enorme. Però és eixa responsabilitat la que ens fa buscar la perfecció, aprendre dels errors, moure'ns amb intel·ligència i precisió.

Assoliments dels quals sentir-nos orgullosos

I en estos tres anys i mig de vida de l'associació, que s'ha aconseguit?

Valga dir que hem construït una eina de lluita i veu del valencianisme potent i amb reconegut prestigi. Mentre escrivim estes línies som més de mil huit-cents socis, alberguem més de seixanta mil accions agrupades de quasi set mil accionistes del València C.F.

Potser l'assoliment més gran és haver posat llum i taquígrafs en el que Peter Lim i Jorge Mendes estan fent amb el nostre club. S'han publicat articles en periòdics tan importants com Financial Times o Washington Post i editat reportatges en televisions com Eurosport, DAZN o BBC on es compta com Peter Lim està mantenint una gestió extractiva al València C.F.

La notícia s'ha publicat en països com els Estats Units, Austràlia, el Canadà, el Brasil, l'Argentina, Rússia, Itàlia, el Regne Unit, França, Portugal, Grècia o Alemanya. En el món del futbol Peter Lim és sinònim del què cap afició vol per als seus clubs de futbol.

Eixa denúncia és fonamental i Llibertat VCF ha dedicat gran quantitat de recursos a això. A més de la multitud d'entrevistes i reunions amb estos mitjans perquè es facen ressò del que està ocorrent ací, podeu recordar les tanques publicitàries a Paterna o en l'estació Sorolla de València, així com el camió publicitari que durant un dia va recórrer fa unes setmanes la ciutat de Londres i els seus llocs més emblemàtics acabant en l'ambaixada de Singapur.

Si la denúncia pública és important, la lluita en les institucions i legal no ho és menys. L'associació té litigis oberts contra Meriton per diversos temes, però sens dubte l'assoliment més important i del qual tot el valencianisme ha de sentir-se orgullós és haver aconseguit introduir en la nova Llei de l'Esport, vigent des de gener del present any, de la figura del Conseller Independent.

Què suposa esta figura?

El conseller independent tindrà els mateixos drets i obligacions que qualsevol altre conseller, però es caracteritzarà per no tindre cap relació amb l'accionista majoritari i ser triat per mètode democràtic entre el valencianisme. O millor dit, entre les aficions dels diferents clubs de futbol, perquè este canvi, sorgit i lluitat des del valencianisme, serà bo per a totes les aficions d'Espanya.

Amb esta figura recobrem de nou un dels nostres objectius inicials que lluitem amb aquella agrupació del 5% de l'accionariat. La fiscalització de la gestió que Meriton està realitzant en el nostre club.

Tenim l'absoluta certesa que eixa fiscalització seria, en cas d'aconseguir-la, el taló d'Aquil·les de Peter Lim i el seu soci Jorge Mendes ací en terres valencianes.

Mobilitzacions

Capítol a part requerix les mobilitzacions. Primer de tot cal dir que l'interés de Llibertat VCF mai ha sigut el de liderar les manifestacions o mobilitzacions de carrer, però la realitat del nostre club i del seu entorn ens va obligar a incorporar dins de les nostres accions també aquest paper.

Ja el maig de 2021 realitzem la primera marxa contra Meriton en aquella funesta etapa en la qual Anil Murthy va intentar emascarar-la com si fora una protesta contra el llavors entrenador Javi Gracia.

En aquella primera marxa 8.000 valencianistes van prendre l'avinguda Aragó, arribant fins a un emotiu manifest en l'avinguda Suècia.

I encara es van redoblar els esforços fent una marxa que portà a més de 12.000 valencianistes al desembre d'eixe mateix any a recórrer l'Albereda per a portar també a l'avinguda de Suècia abans d'un partit València C.F. – Elx en el que es va dir, i es recordarà, com la marxa «Per la dignitat del València C.F.».

Però si nosaltres eixíem al carrer per a dir-los que no els volíem ací, ells miraven cap a un altre costat.

Esta circumstància ens va obligar a organitzar una cosa mai vista. L'últim partit de Lliga de la temporada 21/22 albergava a Mestalla un València C.F. – Celta de Vigo i l'associació va convocar sota el lema «El partit es juga fora» un buidatge de Mestalla les imatges del qual van fer la volta al món.

L'avinguda de Suècia plena durant més de tres hores amb 20.000 valencianistes cridant contra Peter Lim i Anil Murthy mentre els dos equips jugaven el seu partit dins en la més absoluta de les soledats.

Però com hem dit abans, el vilà és difícil de véncer, per això les mobilitzacions han continuat i han de continuar.

El febrer de 2023 repetim la mateixa acció en un partit contra l'Athletic Club, durant els primers 19 minuts. L'estadi buit i l'avinguda Suècia plena.

Finalment, el maig de 2023 també el valencianisme tenia clar que necessita l'ajuda de les institucions per a salvar al seu club i més de 8.000 persones van marxar des del Palau de la Generalitat fins a la plaça de l'Ajuntament de València en clara demanda de suport per part de qui ha jurat treballar per a l'interés de la societat valenciana.

Un minut per a la història

En tota Espanya, també a l'estranger, es coneix ja el que sens dubte quedarà en la història del valencianisme. L'Associació l'octubre de 2022 va decidir repartir més de 20.000 cartells gross

amb el missatge de «Lim Go Home» per a alçar-los en senyal de protesta durant un minut, el 19, en honor a l'any de fundació del nostre club.

El València C.F. jugava contra l'Atlètic de Madrid i les graderies es van tenir de la protesta groga. Eixe minut, el 19, ha perdurat durant ja dues temporades, com a senyal de protesta contra qui ens està assassinant i és conegut i reconegut per tots els aficionats al futbol.

Durant tots estos mesos l'associació ha repartit més de 60.000 cartells grocs per a omplir partit rere partit les graderies de Mestalla amb la legítima protesta.

Una associació molt viva

Però l'associació és moltes més coses.

A tall d'exemple podem relatar que durant quasi dos anys recuperem la tradició dels 80 i 90 de repartir la revista del partit i s'han editat més de 30 números de La Veu de l'afició, una revista d'una indubtable qualitat on s'ha donat veu a valencianistes i periodistes de reconegut prestigi. En ella vam poder veure la signatura de Vicent Chilet, Paco Lloret, Nadal o el mateix Rafa Lahuerta.

Un altre projecte il·lusionant va sorgir el maig de 2023 on comencem a emetre en les ones de La Jungla Ràdio, un programa de ràdio, Llibertat VCF Ràdio, dissenyat, editat, dirigit i realitzat per l'Associació, que és el lloc perfecte on informar-nos i encoratjar-nos en la lluita.

PETER LIM
SINGAPORE

VALENCIA C.F.
TRAGIC TALE

EN59 PXR

A tot això caldria sumar labors addicionals, com ajudar a més de 1.000 valencianistes a convertir-se en nous socis del club que porten en el seu cor amb les campanyes realitzades en les ampliacions de capital, o l'accés a les Juntes Generals del València C.F. aconseguint entre les tres últimes més de 180.000 delegacions per a l'assistència.

I com no, el nostre compromís ferm d'estar al costat del valencianista cada dia de partit muntant la carpa de Llibertat VCF en l'avinguda Suècia on es poden obtenir banderes «Lim Go Home» a més de parlar amb l'Associació per a explicar al valencianisme de carrer que podem fer per a recuperar el nostre club.

La lluita continua

Per a acabar, és fonamental que entenguem que «encara queda partit». Quan va aparéixer Llibertat VCF perdíem de golejada i ara tenim en l'horitzó la possibilitat de remuntar el resultat.

La lluita al carrer no ha de decaure, però tampoc en els despatxos, amb l'ajuda de les administracions, continuant amb el treball legislatiu – la Llei de Societat Anònimes Esportives requerix una nova redacció –.

Amb el suport del valencianisme, salvar al nostre club, ser punta de llança amb un projecte de recuperació democràtic del València C.F., ser l'exemple a seguir a Espanya i Europa, està cada dia més a prop.

No ens posem nosaltres els límits, i no tindrem límits.

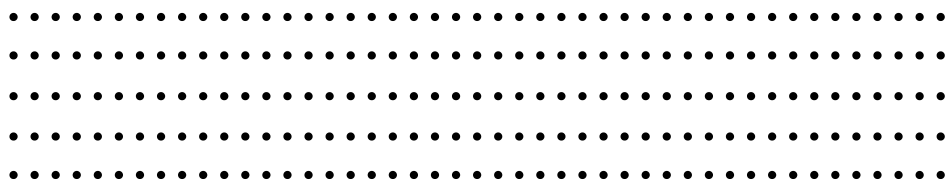
Com es va dir del nostre equip en la final de copa del 2019, la voluntat de voler arribar, ens portarà a l'objectiu final.

Amunt, València!

VD

VD/C1903242

PLATAFORMES I XICOTET COMERÇ

VICENTE INGLADA

Parlar de comerç local és parlar de proximitat, és parlar de la vida en els barris, d'experiències, de records, d'eixes vivències personals que moltes vegades queden en el nostre imaginari col·lectiu i formen part de la història dels nostres barris.

Qui no recorda el nom de la paraeta, o com es deien les botigueres de la botiga de la plaça en les quals les nostres àvies compraven gasoses no sense abans retornar els cascos de les begudes? Bé, alguns compraven sarsa i els de tota la vida compraven la llimonà. En fi, records i records que feien de les nostres compres diàries un intercanvi de vivències que facilitaven espais de socialització i de diàleg entre el veïnat d'una mateixa zona i tot al voltant d'un espai comú i en la majoria dels casos en un xicotet comerç. Us recordeu quan els dissabtes demanàvem pa doble en el forn del barri?, o quan anàvem a comprar genolles per als pantalons a la merceria per a continuar utilitzant els pantalons de pana que havíem comprat en Confeccions Pepe? Tot això, amb sort, encara es continua conservant en alguns barris, en algunes poblacions, però en la majoria dels casos queda en els nostres records.

Els hàbits de consum de les persones consumidores són un dels factors que més influïx en les relacions comercials que s'establixen entre la ciutadania i ens agrada o no, marquen tendències que afecten el nostre dia a dia.

En un món cada vegada més globalitzat i en el qual només es parla d'avanços tecnològics o fins i tot d'intel·ligència artificial, el xicotet comerç lluita per sobreviure davant les grans plataformes i les grans marques que generen extensos espais comer-

cial presencials. Així faciliten l'exercici del consumisme ciutadà. Si a això li afegim el creixement de la digitalització i l'increment imparable del comerç electrònic, el xicotet comerç té, en l'actualitat, molts problemes a l'hora d'alçar diàriament totes les seues persianes.

Les associacions de persones consumidores portem advertint d'esta situació que fa que perdem d'una manera accelerada fins i tot la qualitat de qualsevol classe de producte afectant, per tant, a la situació econòmica de les famílies i dels seus propis valors. Apostar per un consum responsable i sostenible comporta dur a terme xicotetes accions que passen per exemple, per comprar en els xicotets comerços de tota la vida.

En estos moments, decantar-se pel comerç local suposa dur a terme polítiques que contribuïsquen a la dinamització social i estratègica dels barris a les ciutats a més de la supervivència d'algunes poblacions en risc de despoblament. Quants pobles han perdut els seus forns en estos últims anys? Per tant, és fàcil afirmar el gran impacte econòmic i social que propicia el xicotet comerç a les economies locals. El comerç local suposa una part fonamental de la vida en els barris. Els xicotets negocis, combinats amb altres serveis, generen un desenvolupament econòmic molt important. Comprar en comerços tradicionals genera ocupació, convertix el lloc en zona de referència i és una aposta clara per la qualitat.

No obstant això, el xicotet comerç ha de revisar algunes de les seues velles fórmules. Així ho defensem des de les organitzacions de persones consumidores que considerem que este tipus

d'establiments han d'adaptar-se als nous temps conservant la seua essència que passa irremeiablement pel manteniment de factors com el contacte directe amb els clients, la proximitat o la seguretat.

El nostre xicotet comerç suposa la dinamització social i estratègica dels barris a les ciutats, a més de la supervivència d'algunes poblacions en risc de despoblament.

Consumir en comerços de barri és una fórmula senzilla per a la recuperació local, ja que els diners que invertim continua circulant per la zona, ajudant a la prosperitat econòmica dels voltants. D'esta manera, activar el consum mitjançant les compres en els negocis del teu barri farà que estos locals no desapareguen. El comerç local aposta per productes de qualitat i un tracte personalitzat, perquè darrere del taulell trobem a un especialista que no té pressa a aconsellar-nos, que farà el possible per donar el millor perquè vol que el client torne i en moltes ocasions, fins i tot, es tracta d'un negoci que passa de generació en generació.

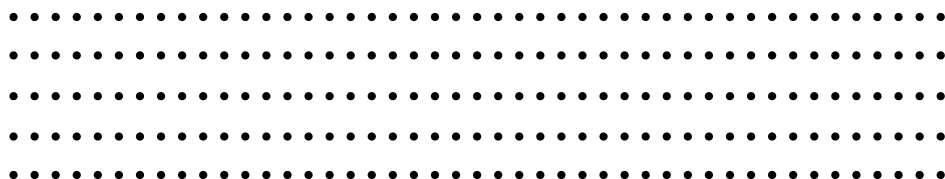
De fet, podríem dir que per a un barri d'una ciutat es convertisca en un lloc destacable, necessita oferir una sèrie de serveis o zones perquè la gent els transite. Un barri amb parcs i zones verdes, col·legis i xicotets comerços amb fàcil accessibilitat és molt més interessant per a la població. Bé, això sí, xicotets comerços, i casals fallers que fan que els nostres barris siguen espais de convivència i diàleg ciutadà en el qual la millora de la nostra qualitat de vida siga un dels nostres objectius principals. Algú va dir una vegada que el millor centre comercial que coneixia el trobava cada dia passejant pels carrers del seu barri, no estava

per a res equivoccat. Això, juntament amb el treball que fan les falles a la nostra ciutat, fan sens dubte que els nostres barris es convertisquen en autèntics espais. No podem passar per alt la labor de creixement econòmic, social i cultural que genera tindre una falla en el nostre barri que dinamitza les nostres vides des de xicotets i la dels nostres.

EJ

EJ/C1903243

ELS MITJONS RÀPIDS

FALULA DE COMPRES EFÍMERES, RELACIONS PERDUDES
I DECISIONS PESADES

JULIA PLA - COCOSINT COOP. V.

Hi havia una vegada, en un racó encantat, uns mitjons màgics coneguts com «Els Mitjons Ràpids». Tan ràpids eren que, en fer clic a «comprar ara», s'elevaven en l'aire i volaven directament des de la botiga fins a la teua porta en menys de 24 hores.

Els habitants de la terra es meravellaven davant la rapidesa d'estos mitjons, i la notícia de la seua velocitat màgica es va estendre com una ràfega de pólvora. La gent, encantada amb la idea de aconseguir productes sense moure's de les seues cases, va començar a comprar Mitjons Ràpids en quantitats astronòmiques.

Però, com en totes les històries màgiques, hi havia un cost ocult. Mentre els Mitjons Ràpids volaven de botiga en botiga, generaven una estela de residus de cartó i alliberaven quantitats massives de CO₂ en el seu frenètic viatge. La gent, embriagada per la comoditat i la rapidesa de les seues adquisicions, no es detenia a pensar en les conseqüències ambientals i laborals de les seues decisions.

A mesura que els Mitjons Ràpids conquerien el mercat, alguna cosa més s'esvaïa: el comerç local. Les botigues que abans eren punts de trobada, on coneixies al propietari i comparties somriures, es van convertir en ombres buides. El teixit mateix de la comunitat es desfilava quan la gent deixava de passejar pels carrers locals i es refugiava darrere les pantalles dels seus

dispositius.

La destrucció del comerç local va portar la pèrdua d'ocupacions de qualitat i relacions humanes genuïnes. Els llocs de treball a les petites botigues, on cada empleat era conegut pel seu nom, van desaparèixer, substituïts per feines precàries en magatzems logístics llunyans i poc personals.

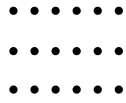
Però la història no acaba ací. A mesura que la gent s' enamorava de la rapidesa d'estos mitjons, els seus cossos també començaven a canviar. No físicament, sinó en un sentit més metafòric. La facilitat i rapidesa amb què adquirien coses des de la comoditat de les seues llars feia que les persones es tornaren més pesades, no en quilos, sinó en la gravetat de les seues eleccions.

La terra, abans ferma i sòlida, començava a sentir el pes d'esta nova realitat. La gent, ara arrelada al sòl per les seues decisions de compra impulsives, trobava dificultats per desprendre's. La rapidesa dels Mitjons Ràpids es va convertir en una mena de grilló invisible que mantenia les persones ancorades a un estil de vida cada vegada més insostenible.

A mesura que la comunitat es tornava més pesada, la connexió humana s'esvaïa. Les converses cara a cara eren reemplaçades per clics en pantalles, i les rialles compartides es diluïen en el soroll de paquets que eren lliurats. El teixit social, abans fort i resistent, es tornava fràgil i propens a esgarrar-se.

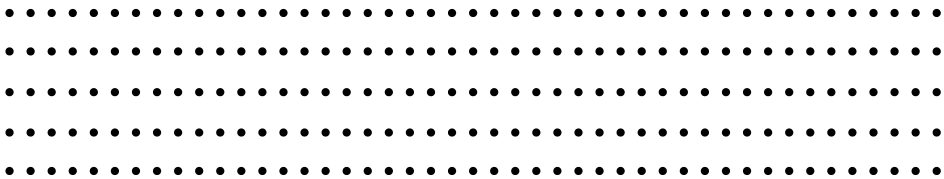
52/EJ

Moralitat: En el cor de cada comunitat, la veritable riquesa es forja en els llaços humans i la qualitat de vida que oferix, superant amb escreix la velocitat de l'entrega d'uns simples mitjans. Recordem sempre que, en este món digital, un somriure genuí val més que totes les ofertes ràpides combinades, ja que és en les connexions humanes on trobem la veritable màgia de la vida.

CC/C1903244

EN QUALSEVOL LLOC DEL MON

UNICEF ESTÀ AL COSTAT DELS XIQUETS I XIQUETES

MARLENE PERKINS PÉREZ

UNICEF és el Fons de les Nacions Unides per a la Infància. Present en més de 190 països i territoris, UNICEF defensa els drets de la infància per damunt de tot, amb passió, dedicació i rigor, perquè tots els xiquets del món puguin gaudir de ser xiquets sense preocupar-se de res més. Hagen nascut on hagen nascut, tinguen el color de pell que tinguen i siga com siga la seua condició econòmica o sexual, tots els xiquets del món tenen els mateixos drets. Tot el nostre treball es mou entorn d'esta certesa, que queda reflectida en la Convenció sobre els Drets del Xiquet, un tractat que considerem la nostra brúixola.

Vam nàixer l'any 1946 per a ajudar als xiquets d'Europa afectats per la Segona Guerra Mundial. Res més arribar al món, l'Assemblea General de Nacions Unides ens va demanar que protegírem els xiquets i els seus drets per damunt de tot. En els anys cinquanta arribem a Espanya per a fer costat als xiquets que estaven passant per una època molt difícil després de la Guerra Civil. A principis dels seixanta creem el Comité Espanyol d'UNICEF i comencem a ajudar des del nostre país als xiquets de tot el món. En l'actualitat, més de 400.000 socis, a més de tots els donants i entitats que ens donen suport a Espanya, fan possible la nostra labor en el món.

UNICEF es guia per cinc valors fonamentals: atenció, respecte, integritat, confiança i rendició de comptes. Apolítics i imparcials, mai som neutrals quan es tracta de defensar els drets dels xiquets i salvaguardar les seues vides i els seus futurs. UNICEF està en el terreny abans, durant i després de les emergències humanitàries, brindant esperança i ajuda vital als xiquets i les seues famílies.

Les nostres línies de treball

EMERGÈNCIES En situacions d'emergència i conflicte, el nostre primer objectiu és salvar vides. Des del primer moment subministrem medicaments, complements nutricionals i aigua. Les crisis humanitàries augmenten pels conflictes i el canvi climàtic, tot això agreujat per l'impacte de la COVID-19. 190 milions de xiquets en situació d'emergència necessiten la nostra ajuda en països com Síria, Iemen, República Democràtica del Congo o en la zona del Sahel.

SUPERVIVÈNCIA Que tots els xiquets cresquen sans per a gaudir de tots els seus drets. UNICEF és el major proveïdor de vacunes del món; defensem la salut i la nutrició infantil, l'aigua i el sanejament segurs, la prevenció del VIH i els tractaments per a mares i bebés.

PROTECCIÓ I INCLUSIÓ SOCIAL Que cap xiquet patisca cap mena de violència, abús o explotació. Treballem per a evitar el reclutament de xiquets en conflictes armats i per a aconseguir el seu alliberament. També perquè pràctiques perjudicials per a la infància com el matrimoni infantil o la mutilació genital femenina deixen de ser emparades per les normes socials i siguin bandejades.

EDUCACIÓ

Que tots els xiquets puguin estudiar per a millorar el seu futur a través d'una educació de qualitat. Busquem el compromís dels governs perquè augmenten el pressupost dedicat a educació, treballem perquè les escoles tinguin professors ben formats, instal·lacions adequades i material de qualitat. Posem especial

atenció a aconseguir que cap xiquet es quede fora del col·legi.

A més de tot l'anterior, UNICEF treballa sobre altres qüestions de molta importància, per a defensar els drets de la infància afectada, com és el canvi climàtic, la salut mental, el suport a la infància amb discapacitat, la innovació o la promoció, ocupabilitat i creació d'oportunitats per a la joventut.

Aigua neta per a facilitar la vida escolar als xiquets i xiquetes

Totes estes línies de treball globals tenen un impacte molt local i concret en les vides de xiquets i xiquetes amb nom i cognoms, i permeten millorar la realitat de comunitats senceres. Esta xicoteta història és un bon exemple d'això, i té lloc a l'Escola Primària Hale, amb més de 2.100 alumnes, al nord de Malawi, Àfrica.

Durant l'estiu, l'escola es torna molt incòmoda a causa de l'aire calent que bufa des del pròxim llac Malawi. A més, malgrat la seua proximitat al llac, l'escola ha tingut problemes de proveïment d'aigua des que es va inaugurar en 1978.

Wezzi, de dotze anys, que ja està en el seu últim curs a l'escola de Jalo, recorda com era la vida abans que tingueren assortidors d'aigua alimentats per energia solar. «Solíem portar l'aigua del pou del poble, a un quilòmetre més o menys de distància», relata, reflectint l'esgotament d'aquells temps. «Hi havia dies dolents en els quals la gent del poble ens negava l'aigua, o ens obligava a fer llargues cues, la qual cosa ens feia perdre classe.» Wezzi ha passat els tres últims anys al poble de Jalo. Amb el seu uniforme blau, explica que, encara que el seu centre educatiu

és beneficiari del programa nacional d'alimentació en escoles, sense accés fàcil a l'aigua era molt difícil mantindre el programa, així com la higiene en la cuina i l'entorn on menjaven, l'escola en conjunt i per descomptat en els banys.

«Teníem llenya i mà d'obra disponibles, però no podíem menjar farinetes diàriament per falta d'aigua per a preparar-les», recorda.

El Sr. Mwale, tutor de Wezzi, afig que l'estació de pluges empitjorava les coses, a causa de l'àmplia disponibilitat d'aigua, però no procedent de fonts protegides. Això feia emmalaltir als alumnes. «Els xiquets faltaven a classe a causa de malalties relacionades amb l'aigua insalubre», explica, afegint que «en canvi, a l'estiu, el pou comunitari s'assecava i els xiquets patien per la falta d'aigua a l'escola.»

Tot això va canviar quan UNICEF va construir un sistema reticulat de proveïment d'aigua alimentat per energia solar. El sistema compta amb dues aixetes que proveïxen a l'escola d'aigua clorada i segura, i dues aixetes més que proveïxen les cases dels mestres i a la comunitat confrontant.

«Ara, —diu Wezzi— les nostres aules estan netes, les agranem cada matí i les freguem dues vegades a la setmana. I netegem els banys molt sovint gràcies a la quantitat d'aigua disponible. La zona de cuina i els utensilis també es mantenen molt nets. Ara m'encanta vindre al col·le!»

L'aigua neta facilita la vida als xiquets i xiquetes. Les vides dels

mestres també han millorat molt. Preparar-se per a fer classe als matins implicava llargues cues en el pou. Ara que hi ha aigua disponible, els mestres no han de competir amb la resta de la comunitat per accés a esta. «Porte ací set anys, i estava pensant a anar-me'n», declara el Sr. Nyondo, subdirector de l'Escola Primària de Jalo. «Ara m'agrada treballar en esta comunitat. Hi ha aigua per a cuinar i llavar. Fins i tot he plantat un hort de verdures a casa, la qual cosa està proporcionant ingressos extra a la meua família.»

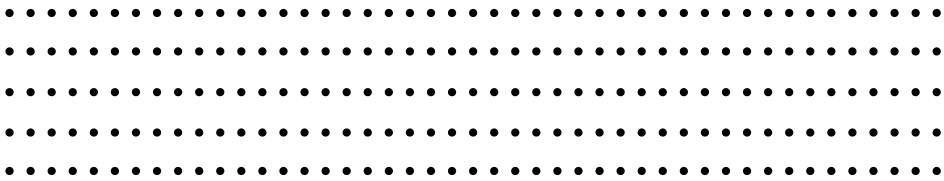
Hui, els voltants de l'escola són verdes i agradables, plens d'herba i flors. «També hem creat un hort a l'escola per a complementar el programa d'alimentació», afig el Sr. Nyondo. «La dieta escolar és més diversa ara, la qual cosa ha atret a nous alumnes i ha reduït l'absentisme». A més de proporcionar aigua, l'energia solar també ha permés tindre llum artificial a les aules per primera vegada. Com a resultat, l'any passat l'alumnat va utilitzar la llum per a estudiar de cara als seus exàmens finals de primària durant les últimes hores del dia i d'hora als matins, la qual cosa sens dubte va contribuir al fet que vint-i-dos alumnes foren seleccionats per escoles secundàries d'alt nivell. I enguany, encara més alumnes han començat a usar les aules per a estudi matinal i vespertí.

Este projecte d'UNICEF busca incrementar l'accés dels xiquets i xiquetes de Malawi a educació bàsica de qualitat, a través de l'augment de la resiliència de les escoles enfront del canvi climàtic, i mitjançant la creixent resiliència del professorat, alumnat i comunitats, la qual cosa redunda en una qualitat major de l'educació.

RF

RF/C1903245

RASTREJAR PAQUET

MARIA CODOÑER

Obrim la caixa del masclisme. Trobem a homes confusos, enfadats, rabiosos. Xiquets enrabiats que volen que tornen les seues mares, la seua dona mare, la seua dona cuidadora, la seua dona amant. Perquè l'esfera pública no se sosté sense un àngel de la casa que preserva l'esfera privada. Però l'àngel de la casa va quedar arrere segur? Hui moltes dones hem fet el salt al fet públic i hem abandonat el privat, segur? Algú em negarà que continuem sostenint a la família? Els cuidats, la intendència, la neteja.

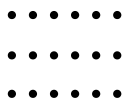
En la caixa hi ha molts homes que caminen perduts, desnortats, no saben com parlar amb una dona, no saben què dir-los, pobres!, se senten atacats, pobres! Les males dones que ens aliem per a atacar-los, per a enlletgir-los la seua galanteria o la seua frase faceciosa: No sé si donar-te dos besos per si m'acusen... Pobres! Pobres homes, que roïnes som les dones que volem respecte i dignitat.

El que succeïx és que mentre siguem nosaltres les atacades, agredides, vexades, menystingudes i un llarg etcètera, mentre aguantem el pes del privilegi masculí sobre els nostres muscles, ells es sentiran còmodes, a pler, dient i fent el que els abellix, opinant i sexualitzant els nostres cossos i la nostra manera de comportar-nos, creient-se que els pertanyem, per què sinó, es lamentarien per no poder donar un batecul, o una palmada en la cuixa? Només aquell que es creu posseïdor d'alguna cosa o algú (Fixeu-vos bé en la paraula possessió aplicada a un subjecte) s'estranya o es lamenta de perdre la seua tinença. Alguns, molt ufans, arriben a declarar que ells continuaran fent-ho com fins ara, com tota la vida. De veritat el fet d'obrir la porta a una dona pot arribar a ser font de conflicte? Quan l'únic conflicte és

el punyeter afegitó: Les senyores primer. Eixe tipus de comentaris no són necessaris, és més senzill, el que arriba primer li obri la porta al segon, així de simple, sense afegir res. Només els que ho fan per masclisme es plantegen què faran ara. Últimament, m'ha succeït que he obert la porta a diversos homes, que no s'han sentit ofesos, ni han dit: No per Déu les dones primer! Només un simple «gràcies». I que alliberador, que aire fresc entra en els meus pulmons.

Però el masclisme ha estés els seus tentacles com un gas letal, no hi ha més que entrar en el perfil d'Instagram® de la periodista Cristina Fallarás. Quantes vexacions hem hagut de suportar. És extenuant la quantitat de testimonis, des del més xicotet al més aterridor. Totes, absolutament totes, hem tingut alguna d'eixes vivències, sort si només t'han tocat una mamella o t'han refregat el cul o t'ha dit bollera i lletja per no voler lligar, o has corregut amb les claus a la mà i el mòbil en l'altra fins a arribar a casa perquè el tipus que caminava darrere et donava mala espina. Em pregunte si ells corren espantats de nit, em pregunte què es sentirà en passejar sense por, què es sentirà sabent que el teu cap o company no et tocarà o et farà un massatge sense permís, perquè clar entre homes això són mariconades. Què es sentirà en passar al costat d'un grup d'homes alcoholitzats. Què es sentirà quan el tècnic o el repartidor entra a casa i vius sol.

Hi ha alguna cosa que ells no senten i és la vulnerabilitat del cos, és el fet d'encollir-te perquè no et perceben, perquè et vegem com un moble, perquè mai saps el que hi ha dins dels seus caps, si esta vegada et tocarà a tu, eixa és la por, la loteria que no comprem, la que ens regalen en nàixer. I si és este? M'agradaria

poder eixir a pit descobert, com fan ells, sense por, sense que se'm titlara de zorra, de boja, de pervertida, de caminar buscant, sense por al fet que em violen perquè anava amb les mamelles a l'aire o perquè els mugrons es marcaven davall de la samarreta i els pantalons ensenyaven les galtes del cul. Pensem-ho a l'inrevés, que ells senten por de mostrar els seus mugrons, que s'amaguen, que el repartidor els mire luxuriós. És igual que ho pensen, perquè per molt que ho intenten mai sentiran la por ancestral. I davant eixa por ens hem encoratjat perquè, així i tot, continuem sent la meitat de la població mundial i ens correspon la meitat del pastís. La por ens ha fet crosta, ens ha fet fortes. Ara detecte la por en ells, una por diferent, la por de perdre el privilegi, la por i la ràbia que senten els xiquets quan se'ls enlletgix la conducta. Que fràgils es tornen quan se'ls assenyala. Protegir la vulnerabilitat dels homes és una altra forma de masclisme. Detecte a vegades més preocupació per les males dones, eixes capaces d'arruïnar-li la vida a un home, que perquè se'ns continue matant i violant i arruïnant-nos la vida, al cap i a la fi, nosaltres ja estem acostumades a tractar amb mals homes i al fet que ens arruïnen la vida. Fins ací arriba el nostre aguant, la nostra capacitat de suportar les infàmies sobre els nostres cosos que ens espanta més que es culpe a un home innocent al fet que muiren milers de dones innocents a les mans d'homes perversos. Però ells, pobres! Han topat amb una mala dona, perquè sí senyors, també tenim dret a ser roïnes i mediocres, això és la igualtat, no volem ser éssers de llum. Eixe és el nostre dret, no hem de ser millors que ells per a demostrar el que mereixem, hem de ser humanes.

Moltes feministes, entre les quals em trobe, no vam nàixer sabent-ho tot sobre el feminisme, hem anat aprenent i caient-nos del guinder sobre la marxa, escoltant i llegint a altres dones, les joves arriben xafant fort i m'emociona i em reconcilia (com Eugenia Tenembaum, Carla Galeote o la còmica Henar Álvarez). Hem caigut en la marmita del masclisme i no per això hem de flagel·lar-nos, no és la nostra culpa haver nascut en una societat patriarcal i reproduir allò que ens han ensenyat, però sí que ho és que ens ho mostren i no voler veure-ho, i negar-ho. Com si en esta societat en la qual ens movem les estructures de la qual han sigut creades per homes per als homes, no foren masclistes, com si, els micromasclismes foren invencions de les feministes radicals, com si eixes mateixes feministes radicals no s'hagueren deixat la vida en el passat per aconseguir que hui votem i isquem a treballar, com si ells, els homes anaren a vetlar pels nostres interessos, perquè sense les feministes radicals continuaríem tancades, perquè si no fora per les nostres reivindicacions i els nostres «histerismes» continuaríem rient-nos amb «Mi marido me pega» de Martes y Trece. Sí, eixe humor que reivindiquen alguns, «Ja no es pot dir res, abans hi havia més llibertat», sí, és cert abans hi havia més llibertat, per a pegar a una dona i que no succeïra res, per a abusar, vexar a les dones i que no succeïra res, per a riure'ns de les persones amb diversitat funcional, per a riure'ns dels maricons, perquè dels únics que ningú reia era de l'home hetero blanc, d'eixos no hi havia acudits, eixos reien de tot el món perquè podien, i ara que se'ls enlletgix la conducta ix el seu rebot de xiquets malcriats als quals se'ls arrabassa el joguet.

DQ

DQ/D1903241

.....
.....
.....
.....
.....

CONTRARIETAT

CARMEN CALABUIG

Açò és únicament la manifestació-inquietud d'una expressió-emoció- sentiment. Com a dona i com emprenedora, m'agradaria posar l'atenció en alguna cosa que passa en la meua agrupació en este moment.

D'una banda, m'agrada la idea que cada vegada hi haja més dones que són presidentes de falla, per si mateixes o com a part d'una Junta Gestora de falla, crec que això és una cosa positiva, anem entrant en un món que fins fa relativament poc temps, estava reservat exclusivament al gènere masculí. Però com a amant de les tradicions d'esta terra, m'agradaria posar de manifest que ha costat molta faena llevar coses com la Secció Femenina en les comissions o que els presidents homes, en general, començaran a utilitzar la indumentària tradicional. Ha costat molt de temps i esforç i, jo diria, que, fins a uns certs comentaris de grat dubtós, que els presidents de falla es llevaren el vestit negre i el consegüent faixí roig amb l'escut de la falla o com a substituït la faixa roja de cotó.

Per què dic açò? Perquè quina és la meua sorpresa quan veig a la majoria d'estes dones representants de falles que decidixen posar-se una banda enorme de color roig o granat.

Si a més, a això, li unisc la lluita de molts anys per estar d'igual a igual amb els homes en moltes circumstàncies de la vida quotidiana, no li trobe el sentit, perquè ja et nomenen i a més diuen el teu càrrec allà a on vas en representació de la teua falla. I en el teu entorn pròxim ja saben qui eres, com et dius i que representes com perquè vages diferenciada de la resta amb una banda enorme de color roig.

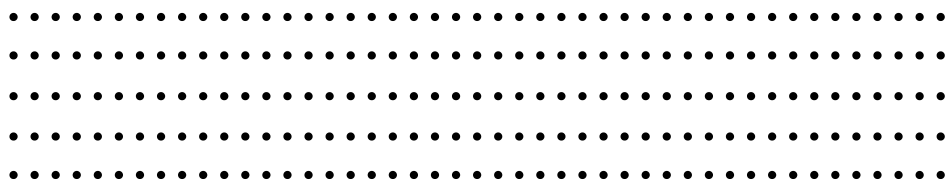
Crec que això en concret això és una cosa que resta, no suma.

Com he dit a l'inici, això és exclusivament una emoció, un sentiment. Però crec que ha de fer que ens plantejem les coses perquè tinguem coherència i sentit comú.

P L

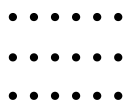

PL/D1903242

SEMPRE EN LA MEMÒRIA

MIGUEL ÀNGEL GASCÓ ROCHA

No soc de família fallera, mos pares mai han segut fallers, encara que sí m'apuntaren a una comissió de menut. Pensaren que seria una bona manera de que superara la meua timidea. No ho conseguiren. De fet, als meus 52 anys, no l'he superada, només puc conviure en ella.

Inclús de chiquet, la meua timidea fea que preferira la contemplació al joc. Siga per això o veges a saber perquè, durant la nit de la plantà, mentres els atres chiquets jugaven als conillets a amagar, a mí m'agradava més vore com els majors anaven plantant la falla.

L'aventura en aquella primera comissió del barri a on vivia s'acabà durant el meu primer any de major. Tenia 15 anys en finalisar l'eixercici. Em fea vergonya anar a sopar al casal, no m'agradava la festa i, damunt, els problemes econòmics generals i de la comissió en particular havien reduït el tamany de la falla a la mínima expressió. Encara recorde la meua decepció quan, en eixir d'escola per la vesprada aní a vore el remat de la falla que ya estava plantat i no tenia comparació en el de l'any anterior. El despago encara me dura quan ho pense.

Uns anys abans d'este desencant, i observat en perspectiva, havia entrat dins de mi, el virus faller (més de falla que de comissió). Un cunyat d'un tio meu, era president d'una comissió fallera i un dissabte de matí me'n dugué en ell a la ciutat de l'artiste faller a vore com anava la seua falla. No recorde l'any, ni l'artiste pero sí les sensacions, les aromes que penetraren dins de mi especialment, els recorts són bàsicament això. En aquells anys, els tallers no oloraven a planches de suro blanc tallades per or-

denador, ni a ferralla, ni se sentien els motors dels compressors. Oloraven a fusta, a chapa, a cola, a paper de diari, a pinzell de pintura a l'oli. I sonaven bàsicament a martellades i música de ràdio. Eixos perfums impregnaren la meua memòria i, encara que ara són història, no he deixat de relacionar-los en la falla.

Tornant a l'adolescència en que deixí d'estar censat, sincerament no tirava a faltar ser membre d'una comissió, tampoc durant la joventut i els primers anys d'adult. Sempre apareixia alguna proposta, sovint el cuc reapareixia, pero, com he dit adés, la festa no m'agradava, anava per compromís i, realment, per estar en la meua chicon. A mi m'agradava anar a vore falles al Cap i Casal. La plaça del Pilar, Convent de Jerusalem, la Mercé, Na Jordana,... i contemplar els seus caixons baix del remat per a guanyar altura i també com a base dels ninots.

Quan el cuc es posà pesat, coincidint en una época que pensava necessitar fer un canvi en la meua vida, torní a ser faller censat i com a fundador d'una nova comissió fallera. En ella encara arribí a temps de manejar els caixons dels remats per a que estigueren on l'artista volia i de transportar i plantar caixons de base per als ninots. Eixa sensació és única, encara que puga ser etiquetada de nostàlgica. La de clavar les mans dins de l'estructura del caixò i que les falles, inclús les més modestes, tingueren escenes que s'explicaven a soles, estava la necessitat de ser un grup de fallers per a poder colocar els diferents caixons.

No soc especialment nostàlgic, ni molt manco contrari a les evolucions pero sí que observe que les falles dels caixons desaparegueren al temps que certs valors que les comissions falleres

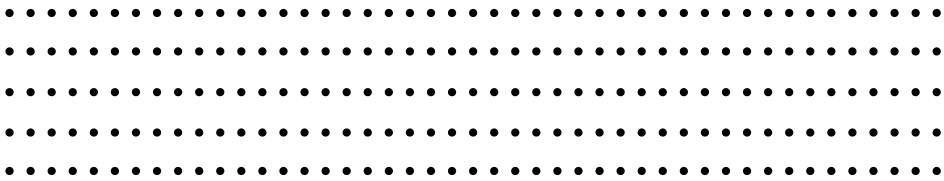
també han perdut o estan en retrocés. Ara n'hi ha més festa que falla. Sí, és cert que no m'agraden massa les festes, bàsicament perque no sé qué fer i no me veig en un cubata en la mà tota la nit, pero també és cert que el creiximent de l'ambient festiu cubater va en detriment d'elements tan fallers durant l'època dels caixons com la despertà o els passacarrers. I això és aixina per damunt de les meues manies i timidea. Ara en tenim més drets pero menys deures, que es traduix bàsicament en menys arrimar el muscle. I aixina alguna qüestió més que necessitaria més espai.

No vaig a reivindicar la tornada del caixó físic perque estem en un altre temps de cóm fem les falles, pero sí m'agradaria apelar a la tornada del caixó dels valors que abans estaven més presents entre els fallers i que considere que no han de passar mai de moda, perque no són una moda, sino l'essència de les falles. Mentrimentres em podreu buscar entre les fulles d'algun llibret i mirant falles com a bon ninot que soc.

ER

ER/D1903243

QUANT MES LLUNY MILLOR

JUANJO MEDINA

D'un temps ençà, estem assistint a una contradicció al concurs de Falles Innovadores i Experimentals que convoca, cada any, l'Ajuntament de Valencia. De manera sorprenent, eixe fet ve afavorit pels jurats que han tingut a bé valorar les falles participants, si no més bé, per l'actitud d'alguns i algunes dels components d'eixos jurats, que ha portat a algunes veus de les comissions i artistes que concorren, a sentir-se infravalorats començant a recórrer certa apatia entre els mateixos.

Amb el canvi que es va produir fa uns anys al capdavant de la Regidoria de Cultura Festiva —ara de nou de Festes i Tradicions—, també es va modificar la manera de triar el jurat que havia de valorar les falles experimentals, amb la conformitat d'aquelles comissions que per llavors formàvem l'incipient grup de Falles I+E. Des d'aquell moment, serien «experts i expertes» en diferents àmbits socioculturals o artístics, els i les que tindrien la responsabilitat de repartir els premis entre les falles que fan bandera d'una estètica diferent i d'uns arguments amb conceptes filosòfics i, moltes vegades, amb una forta càrrega de denúncia social —xe!, com les falles haurien de fer sempre (minipunt per als innovadors)—.

Els primers anys, la cosa anà bé. Els jurats arribaven a les demarcacions, i amb més o manco ganes saludaven, atenien les explicacions dels artistes o fallers que aclarien dubtes al voltant dels cadafals, eren educats, simpàtics i continuaven el seu camí, repartint els premis com millor els semblava. Però en els últims anys, i de manera més marcada en els tres darrers concursos celebrats, els de 2020/21, 2022 i 2023, els jurats d'innovació han canviat el seu comportament davant de les propostes de les co-

missions o, almenys, en algunes d'elles.

Ara, és habitual que, només baixar del taxi que els porta pel recorregut, se senten frases com: «Bon dia!, tenim molta pressa ...»; «No tenim molt de temps...» «No fa falta que ens expliques la falla, ja sabem de què va i no tenim temps...»; «Ens queden moltes falles per vore... ens n'anem ja.», quan acaben d'arribar a la demarcació, o bé, «On està el bany, necessite anar». He viscut estes salutacions en primera persona.

La visita mitjana dels jurats d'innovació els últims anys al cadafal de Pl. de Jesús —permeteu-me la personalització— han tingut una durada d'entre dos i tres minuts, allargant-ho. Explicació d'alguns conceptes de les falles inclosa, i en una ocasió, amb cara de disgust i renegons de la jurat que pareixia ser la capo, quan un jurat digué amb amabilitat «jo vull saber, més, explica'ns la falla.». Després d'esta explicació, un altra jurat va dir, «No he oído nada, pero da igual...» i l'oferiment per a contar-li allò que necessitarà, fon rebutjat amb un, «Que no, que da igual.» I allí que te quedes en una cara com el fava de Ramonet, i pensant que cap esforç fet servix per a res. En altres demarcacions, i segons artistes o fallers i falleres, s'han estés eixes visites per espai de prop de mitja hora. Un tracte desigual com a poc. I inclús en 2022, tinc dubtes del fet que el jurat passara per la demarcació de la meua falla. Més avall desvelem el secret.

Este tracte, en la meua innocència, em recorda a quan els jurats de secció s'apropaven a la falla, i fent gala d'una prepotència majúscula, amollaven frases com: «Per al que s'ha de vore» o «On està la falla?», que mirades furibundes acompanyades de

respostes paregudes a «S'ha de vore una falla», feien avergonyar-se al més pintat i inclús demanar disculpes a l'aventurat de torn, que no imaginava que l'havies escoltat. Cal apuntar que, en els últims exercicis, el tracte dels jurats de secció ha sigut correcte, sense estridències, en cap sentit. Com ha de ser.

Jo pensava que este menyspreu de les propostes era només amb les plantades per la meua comissió, però parlant-ho amb companys i companyones de la Federació de Falles I+E, he descobert que no, que per lo manco enguany, eixe tracte ha sigut generalitzat. I em sembla, no, millor dit, ÉS una falta de respecte a les comissions i als artistes, quan unes i altres hem estat tot un any treballant —els i les artistes en major grau d'exposició— per a tirar avant uns projectes, que com contava al principi, són vilipendiats per alguns sectors de la Festa. Amb sinceritat, pense que esta deriva, estes presses, eixa actitud desplaent a peu de falla per part dels jurats, estan devaluant el Concurs, estan fent mossa en alguns dels participants i que no haurien de tornar a repetir-se.

Quines accions o canvis podien posar fi a estes situacions o, com a poc, minimitzar-les?

Bé, jo no tinc cap vareta màgica, si la tinguera, en Pl. de Jesús guanyaríem tots els primers premis de tot... (Carcallades). Però, sí que crec, que n'hi ha prou temps per a fer unes visites dignes als cadafals, i en ser un concurs convocant per l'Ajuntament, no n'hi ha cap motiu perquè el veredicte haja d'estar a la mateixa hora que els premis del concurs de falla i es pot donar més tard, sense limitació de temps, i en altre lloc que no siga la seu de

J.C.F..

Pot ser, han sigut moltes les falles a valorar els últims exercicis, fins a trenta propostes optaren als premis d'innovació de 2023, però, tenia temps el jurat per vore-les?

D'acord, partim de la base que trenta falles són moltes per a valorar-les, però sembla que, des de mig matí el jurat anava «estressat», segons paraules d'una de les artistes participants després de la visita al seu projecte, i encara que no hi havia horaris marcats, el meu càlcul aproximat de quan passarien per la meua falla, les 13 h, es va complir de manera quasi britànica.

Mes, i tenint en conter que semblava que anaven bé de temps, ja vos dic jo que un jurat dels que visitaren enguany Pl. de Jesús no la va valorar, perquè no la va vore. Sí aquell jurat que passa al bany..., entrà, fiu allò que fora, en eixir es parà a raonar amb un parell de falleres a la porta del casal —el meu oferiment per a esperar-lo per a escoltar les matisacions del projecte, va ser contestat amb un «no, no, tenim pressa. Ja li ho contem...»—, al tornar al voltant de la falla, una coneguda el va saludar i es posaren a xarrar, ell d'esquena a la falla, mentre els i les altres components del jurat pujaven als taxis, de fet el que ell no havia d'utilitzar, arrancà mentre encara parlava amb la coneguda. El vaig obsequiar amb el llibret que completava el projecte i pujà al seu transport i se n'anà.

Resulta impossible que este jurat valorarà la proposta de Plaça de Jesús, no dedicà ni trenta segons a mirar la falla. Què li va agradar o què no per puntuar-la? On pensa que el projecte era

més dèbil? Pensa que el modelat era massa bast? De quin color estava pintada? Preguntes sense resposta... d'acord amb la necessitat d'acabar com més prompte millor el recorregut.

Per evitar estes situacions, seria una solució dividir el jurat perquè el jurat no patisca atacs de cronofòbia? Per a mi, no, dividir el jurat és una barbaritat. De veres no entenc com pot donar-se el Premi Caliu, el jurat del qual sí que es dividix —o s'ha dividit un parell d'anys, valorant-se les falles que no has visitat per fotografies dels jurats que sí les han visitades—. Ho acceptarien les comissions al concurs de falla? No. Segur que no. Per què ho fem a este premi? Per què es proposa esta divisió inclús des d'alguna de les comissions que participa en el Concurs d'Innovació?

Però, es poden visitar trenta falles en un sol dia?

Fent un càlcul aproximat de deu minuts per falla, més tres hores de desplaçaments —crec que tres són prou, però podem contar-ne quatre, ja que part del recorregut es fa a peu—, més dos hores per a dinar —que també les veig suficients, afegint café, copa, fumar i tornar a visitar el comú (ric per no plorar)—, es pot acabar el recorregut en onze hores, que començant a les huit del matí, s'acabaria a les set de la vesprà. I segurament, en hora i mitja es pot donar el seu fallo —sense ironia— i estar l'acta rubricada per a la lectura de tots els premis. I més si sabem, i atenent al recorregut marcat, suposant que es va seguir sense modificacions, que la falla que feia cinc per la cua del llistat, fou visitada pel jurat «passades les quatre de la vesprà», segons diu un faller d'eixa comissió. Si tornem a fer el compte de la lletera, per a les quatre falles que faltaven per visitar el jurat tingué dos

hores i mitja, minut amunt o avall. (I sí, sé que tot açò és pura especulació espai-temporal, no soc el Dr. Emmett Brown).

Clar, que algú comentava d'entre les Falles I+E que, més que de temps era una qüestió «de cansament físic i mental i de capacitat per a valorar amb lucidesa». Tal vegada, a l'hora de decidir els deu premis, de trenta falles soles es tenen en conter dotze o catorze falles, i segur que més o menys, estan clars els cinc o sis primers i queda aclarir el dubte de qui entra, qui queda fora i com es quadren els primers premis, si no està molt clar, que també pot ser. He sigut jurat i eixes coses es van tenint clares segons vas veient les falles.

El que potser és excessiu, és el total de falles que entren al concurs. Es poden reduir, com les seccions, a quinze, díhuit o vint les participants? Es pot fer una tria, aprofitant el dossier que les falles hem d'enviar junt amb la inscripció al Concurs? I que el dossier servisca per a reduir el número de falles, millorant les dures condicions del jurat —sí, és ironia—. I que no es gaste per a valorar, segons sembla passà en 2022 i he pogut saber de casualitat, les falles que no ha hagut temps a valorar a peu de carrer, per no fer una bona distribució del temps de visites. Arrea!, no anava jo tan desencaminat en la meua percepció de què el jurat no passà per Pl. de Jesús... Secret revelat.

Una opció que s'ha comentat entre les Falles I+E, és la creació d'un premi d'innovació per secció, eliminant el concurs. Encara que si els premis els han de donar els jurats habituals, potser, el declararen desert cada any. No, no he sigut irònic, n'hi ha molt de barroquiste talibà.

També és cert, que amb el canvi al Govern Municipal, no està molt clar quina serà la composició del jurat del concurs —convocat prou més tard del que és habitual per la Delegación de Fiestas y Tradiciones (sí, sí, és el nom real)—, si tornaran a ser fallers i/o falleres els seus components sense cap «expert»... Per ara, s'albira la solitud de la incertesa, en un concurs que va guanyant adeptes i prenent força i que no sabem si resistirà els atacs d'aquells que sempre l'han mirat mal, en una barreja de ignorància i burrera, molt de moda en el nou cicle polític. El temps dirà, si la innovació continua present, com des de que les falles són falles, als carrers i places marcenques o és arraconada pels insurgents culturals.

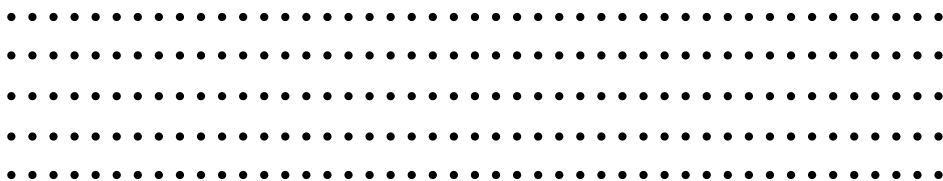
Per anar acabant este sermó en el desert, crec que tots aquells que estem implicats, que ens agrada i que lluitem per unes falles que oferisquen una estètica oberta i actual, hem de procurar no deixar morir d'èxit el Concurs, no tot val dins del mateix i no sempre oferim projectes que trenquen en allò establert. O que aporten una visió de temàtiques social, amb la càrrega crítica que se li suposa a una falla. No hem d'oblidar que és un concurs de falles, raretes, però falles, que es planten, viuen i cremen. I tampoc, és l'espai perquè les comissions santegen la seua economia, no val deixar-se caure dos o tres anys pel Concurs, perquè has reformat el casal i no arribes a «una falla de veritat», plantar falles fora del cànon i fer-se els moderns, però, per dins, renegar dels conceptes i estils que plantes.

Pensem-ho. Evitem que els anys de treball i lluita en falles innovadores, enfront de la desídia de jurats o fallers immobiliestes, no hagen servit per res.

EJ

EJ/D1903244

CARA I CREU 1940

LES FALLES DE LA VICTÒRIA A LA VALÈNCIA DEL CID

MANOLO SANCHIS

PART PRIMERA

Introducció

Des de l'inici del colp d'estat, el 18 de juliol de 1936, els successos van anar marcant el destí de les persones, les institucions i els costums de gran part de la societat espanyola, perquè molt poques coses es van salvar d'una profunda revisió per part dels guanyadors. De fet, es va mantindre l'estat de guerra des de juliol de 1936 fins a 1948.

El 9 de febrer 1939 es va aprovar la *Ley Nacional de Responsabilidades Políticas*, vigent fins a l'any 1945. La llei posava sota sospita tots els ciutadans que no havien estat en el bàndol revoltat, i feia molt difícil la convivència entre els guanyadors i els perdedors de la guerra. Tot això s'expressava clarament en els seus preliminars i en el seu articulat.

Próxima la total liberación de España, el Gobierno, consciente de los deberes que le incumben respecto a la reconstrucción espiritual y material de nuestra Patria, considera llegado el momento de dictar una Ley de Responsabilidades Políticas, que sirva para liquidar las culpas de este orden contraídas por quienes contribuyeron con actos u omisiones graves a forjar la subversión roja, a mantenerla viva durante más de dos años y a entorpecer el triunfo providencial e históricamente ineludible, del Movimiento Nacional.

LA CARA

A les tres i mitja de la vesprada del dia 28 de març, des de l'emissora Unión Radio Valencia, es va anunciar l'arribada a la capital del Túria dels primers soldats amb aquest breu indicatiu:

Aquí la emisora de la Tercera Compañía de Radiodifusión y Propaganda en los frentes. ¡Viva Franco! ¡Viva España! ¡Arriba España!

Quan van entrar a la ciutat, van procedir a l'ocupació de tots els periòdics i emissores de ràdio de la ciutat.

El 29 de març, arribaven les primeres columnes de soldats a la capital del Túria. Una ciutat que va assistir massivament, el dia 30, a l'entrada de les tropes del *Cuerpo de Ejército de Galicia* 47 capitanejades pel general Antonio Aranda Mata, que, com a alliberador de València, l'any 1941, rebria el títol de Faller Major com a agraïment dels fallers de la ciutat.

Després de dos anys, huit mesos i quinze dies, la guerra va acabar a la ciutat de València, i, igual que en moltes altres ciutats de l'estat, la prioritat va ser sobreviure dia a dia en la nova realitat políticossal.

El dia 30 de març, va començar a actuar la *Columna de Orden y Policía de Ocupación* a les ordres del comandant Antonio Aynat, que va dividir la ciutat en sis sectors per al seu millor control.

Los generales Aranda y García Alonso.

La
Gal
entr

ta,
Ar
Al
l

li
to
va

tín A
mujer
El des
vade la
Es imposibl
landas, a impul
ques, ganoso de seg
bre la Virgen de los Dea

El Gral. Aranda al desfile de la Victoria. Valencia 1939.jpg

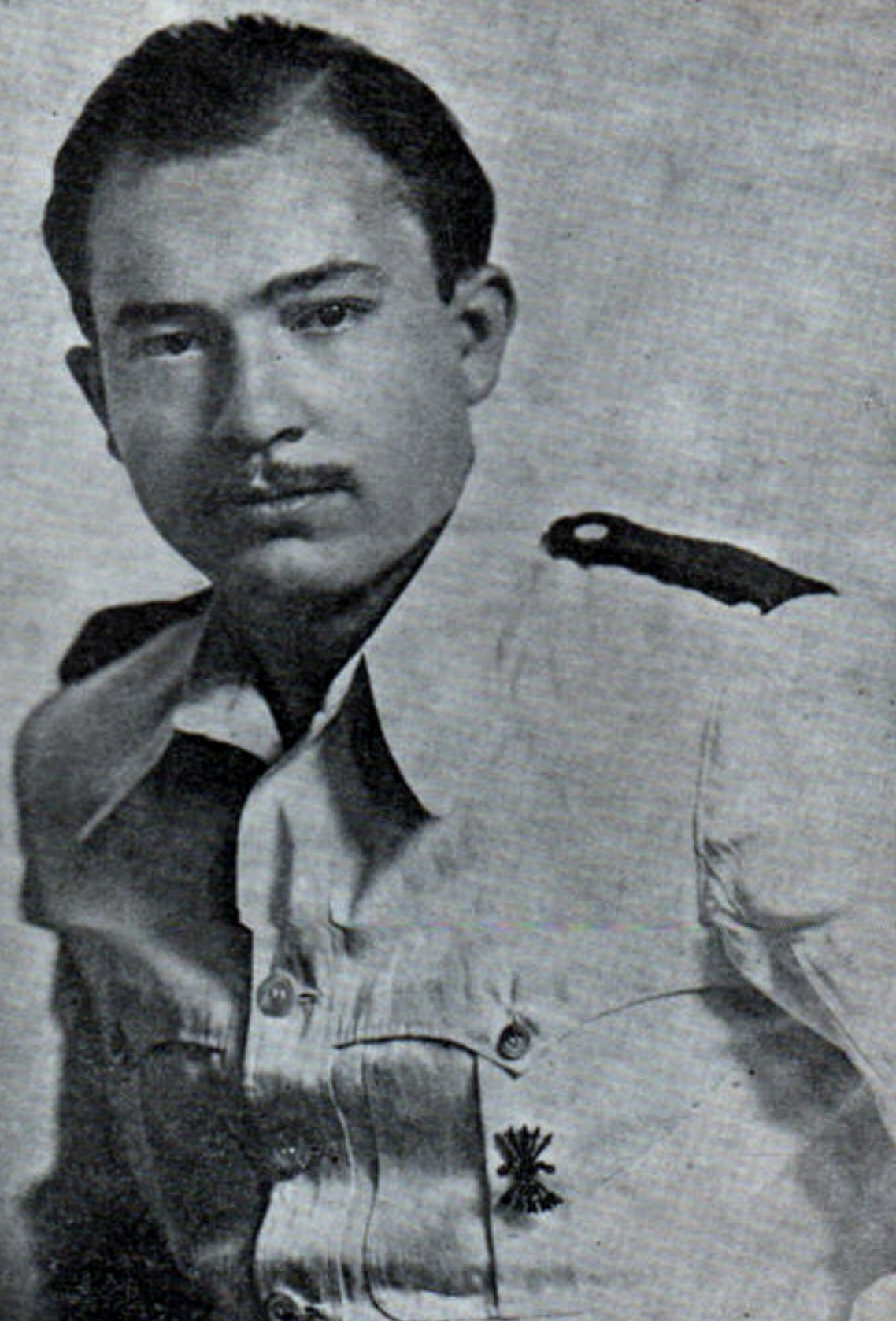
El mateix dia trenta, la *III Compañía de Radiodifusión* confiscava els tallers del diari *El Mercantil Valenciano*, i iniciava la publicació del periòdic *Avance*, que va aparéixer fins al dissabte 15 d'abril de 1939.

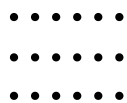
El 31 de març, va ser nomenat governador civil de la província de València Francisco Javier Planas de Tovar, càrrec que va ocupar fins al 14 d'abril de 1943. En tot aquest període, es va distingir per exercir una important repressió sobre la ciutadania.

Entre les primeres mesures que va prendre el governador, va estar la de nomenar, com a nou alcalde de la ciutat, un jove carlista i president de la *Junta Regional Tradicionalista* de la regió, Joaquín Manglano y Cucaló de Montull¹, el baró de Càrcer, qui va exercir el lloc fins a maig de 1943. Durant el seu mandat, va intentar retornar la ciutat a una falsa normalitat.

Totes les publicacions, impremtes i emissores de ràdio van passar a estar sota el control de la *Delegación Nacional de Prensa y Propaganda*. Va desaparèixer la llibertat d'expressió i van quedar tots els periòdics sotmesos a censura prèvia, segons la Llei de Premsa de 22 d'abril de 1938, redactada per José Antonio Giménez Arnau sota la responsabilitat de Ramón Serrano Súñer, i els seus posteriors decrets de desenvolupament emesos pel cap del *Servicio Nacional de Prensa y Propaganda*.

1 Joaquín Manglano y Cucaló de Montull (1892-1985): Baró de Càrcer i Llaurí. Va accedir a l'alcaldia a l'edat de 47 anys. Era doctor en Dret i Filosofia. Havia sigut regidor de l'ajuntament amb Carlos Sousa Álvarez de Toledo, el marquès de Sotelo. D'idees carlines, va ser cap del Movimiento i president de les Juntas Regionales Tradicionalistes. Va ser procurador en Corts i conseller del Movimiento.

El diumenge 16 d'abril, va veure la llum el reconvertit diari *Levante*², subtitulat per primera vegada com a *Órgano Regional de FET y de les JONS* i integrat en la xarxa de periòdics del *Movimiento*. Al capdavant de la nova redacció apareixen: el falangista d'origen santanderí i periodista Maximino García Venero, Ramón Fernando Llácer, Clemente Pamplona, Antonio Ramón Algorta, José Barberá, el sacerdot José María Velarte Vicent i dos antics col·laboradors, Marco Moreno Miranda i Juan Masiá López, conegut dibuixant caricaturista, aquest últim, el qual havia sigut expulsat de la redacció per la seua ideologia conservadora.

En aquest mes d'abril, es van imposar les primeres sancions per no netejar la propaganda del Front Popular en les façanes dels edificis³, ja que s'acostava la visita de Francisco Franco a la ciutat.

Mentrestant, Regino Más està ocult pels voltants del Mercat Central de València, ajudat per un grup d'amics de la Falla Plaça Lope de Vega, entre ells Salvador Gresa Capella⁴, president de la Falla entre 1935 i 1937, anys en els quals Regino havia fet la falla. Regino era membre del Comité Faller des de 1933, amb el càrrec de tresorer, i va estar amagat fins que es va aclarir la seua situació.

2 Historia de Levante-El Mercantil Valenciano (1834-1992). Coordinadors: Antoni Laguna Platero i Francesc A. Martínez Gallego.

3 50 alcaldes. El Ayuntamiento de Valencia en el siglo XX. F. Pérez Puche. Editorial Prometeo.1979.

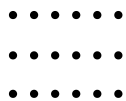
4 Dada confirmada per diversos components de la Falla

Imatge del Desfile de la Victoria.

Imatge del Desfile de la Victoria.

Imatge del Desfile de la Victoria.

Imatge del Desfile de la Victoria.

El dia dos de maig, el general Francisco Franco arribava a València. Va ser rebut, a les Torres dels Serrans, per les recentment nomenades autoritats locals. Aquell dos de maig, es va celebrar a la ciutat de València el *Desfile de la Victoria*.

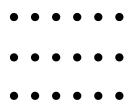
El 14 de maig, es van implantar les cartilles de racionament, per a aliments com el pa, la llet, la carn, l'oli i els llegums.

El 18 de maig, es va celebrar a Madrid el *Desfile de la Victoria*, per al qual va ser construït un gran cadafal per part d'un grup de fusters i decoradors. Entre ells, van participar Regino Más, David Cortés y Roberto Sanmiguel, els quals intentaven, amb el seu treball, redimir penes.

Tots van col·laborar en la realització de la tribuna principal de la desfilada, la qual presidiria els actes d'aquelles *Jornadas de la Victoria*, a Madrid, entre el 19 i el 21 de maig de 1939. Tots els professionals que hi havien col·laborat van ser retinguts fins al final de les celebracions, per por d'un sabotatge⁵.

El 10 de juny, un tribunal militar dictava sentència de mort contra Vicent Miguel Carceller i Carlos Gómez Carrera, 'Bluff'. José María Carnicero va ser condemnat a trenta anys de presó.

5 Regino Más. *Historia de una época*. Manolo Sanchis. Editorial Albatros. València 1999, pàg. 58. Els plànols del cadafal del Desfile de la Victoria de 1939 han aparegut en el despatx de Regino Más, però no es poden corroborar les dades amb cap testimoni presencial. Alguns dels entrevistats assenyalen la possibilitat que fora cert.

Entre altres coses, la sentència de Carceller deia que *La Traca*, setmanari propietat de Carceller, “*se dedicaba de la manera más baja, soez y grosera a insultar a las más altas personalidades representativas de las España Nacional, de la dignidad de la Iglesia y los principios informantes del Glorioso Movimiento Salvador de Nuestra Patria, aprovechando la popularidad adquirida en años anteriores, en beneficio de la subversión marxista*”.

El 19 juny de 1939, es va iniciar el procés de “normalització ciutadana”, projecte que, entre altres coses, pretenia adaptar, a la nova situació política, els noms dels carrers, els costums i les tradicions locals; entre elles, les Falles.

El 28 de juny, morien en el “*Paredón de España*”⁶, ubicat a Paterna, Vicent Miguel Carceller⁷ i Carlos Gómez Carrera, ‘Bluff’.

A primers de juliol, va començar a funcionar el Tribunal de Responsabilidades Polítiques, en el cèntric carrer dels Gascons, números 1 i 3, de la ciutat de València.

A l’agost, la Compañía de Orden Público y Policía de Ocupación es va dissoldre i els seus serveis van passar a la Secretaría de Orden Público del govern civil, que tants serveis havia prestat⁸.

L’u de setembre, les tropes alemanyes envaeixen Polònia occidental, i s’inicia la segona guerra mundial.

6 El paredón de España. Van ser afusellats més de 2.300 represaliats pel franquisme.

7 Vicent Miguel Carceller (1890-1939).

8 Las Provincias 1939, pàgina 1.061. Almanaque de Las Provincias.

El 3 de setembre, el Regne Unit i França li declaren la guerra a l'Alemanya nazi.

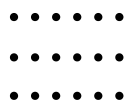
El 23 d'octubre de 1939, per mitjà de la Delegación del Gobierno, va arribar l'autorització per a la celebració de les festes falleres de 1940. Va haver de ser l'alcalde José Manglano el que posara en marxa el projecte. Es va buscar un lloc tranquil per a les reunions, en el qual no es cridara molt l'atenció. La ciutat, des de l'ocupació de les tropes franquistes, s'havia dividit per sectors per a facilitar-ne un major control.

L'operació no podia fracassar. Comptava, des del principi, amb un grup de fallers afins a la nova situació política, per a iniciar els contactes amb una societat festiva, que, des del principi de la guerra, va col·laborar, des de la rereguarda, activament en la recaptació de fons per als orfes i els soldats del front popular⁹.

Es va triar un magatzem de fruites, utilitzat a vegades com a pista de ball, La Isla Fallera, situat en un lloc discret no gaire allunyat i de fàcil accés, el passatge Izquierdo, desaparegut en la primera dècada del segle XXI, que se situava entre els carrers de Conca i de Palleter.

La situació d'ocupació de la ciutat no permetia que es pogueren reunir un grup de més de tres persones sense permís governatiu.

9 "El 19 de juliol i les falles de la ciutat de València de 1937. L'ajut econòmic a l'esforç bèl·lic. Introducció". Ramon Estellés i Feliu. Revista CENDRA núm. 31.

La convocatòria la va realitzar una comissió pròxima al passatge Izquierdo, Conca-Roberto Castrovido, Falla que va cedir un local de ball de la seua demarcació per a les primeres reunions.

El dijous dos de novembre de 1939, es va convocar la primera reunió, en la qual la desconfiança va poder amb la curiositat, i no va tindre la repercussió esperada pels convocants.

Els promotors de la reunió es van haver de moure amb rapidesa i tornar-la a convocar amb caràcter d'urgència per al dilluns sis del mateix mes. A la reunió, van acudir 22 delegats, d'altres tantes comissions, als quals se'ls va plantejar la necessitat de posar en marxa les pròximes Festes de 1940. Actuava com a president interí Marino Albarda, representant de la Falla Plaça de Sant Jaume.

Després de diverses reunions, es va nomenar Armando Agramunt Báguena president de la nounada Junta Central Fallera. La llista es completava amb Julián Tío González, de la Falla Plaça de Sant Gil, qui havia sigut tresorer del Comité Central Faller l'any 1932 i ocuparia el càrrec de vicepresident en 1941.

Es completa aquesta primera directiva amb Emilio Camps Gallego, secretari i membre de la Falla Plaça de Sant Miquel; Társilo Lidón Agustín, que va exercir com a comptador i pertanyia a la Falla Conca-Roberto Castrovido, i Salvador Genovés Moreno, tresorer i president de la Falla Borriana-Mestre Gozalbo.

Els vocals eren: Salvador Cerveró Ferrer, que va ser regidor i tinent d'alcalde de la ciutat i que va exercir diversos càrrecs en la

Junta Central Fallera, de la qual va arribar a ser president entre 1959 i 1963, tots dos inclusivament; Ricardo Medina, president de la Falla Puerto Rico; José Benedito Ramón, president de la Falla Cervantes-Pare Jofré; José Candela Sanz, president de la Falla Rojas Clemente; Salvador Alcodori Montoliu, president de la Falla Cadis-Dénia; Manuel Lozano Sauquillo, president de la Falla Plaça de la Santa Creu, i José Durante Sapiña. Estava, com a delegat dels artistes, Fernando Guillot.

Es van incorporar, poc després, al grup Carlos Cortina Beltrán (1872-1949), Enrique Vidal Moreno (1904-1974) i Regino Más Marí, després de ser jutjat l'11 de març 1940, i, com a observador, Salvador Agustín.

Junta Central Fallera asumió también la tarea ardua y penosa de cambiar la faz del festejo y convertirlo en algo más elevado que lo fue en años anteriores. La fiesta de las Fallas, y por erróneas actuaciones, estaba considerada como una fiesta populachera, de barrio, de cafetín y en cuanto a consideración, se encontraba siempre con una opinión reacia en extremo a prestarle la menor atención, y la base de este criterio no hay que buscarla en un desvío inexplicable, ya que la misión de encauzar el festejo habían conducido éste a la situación de que, en lugar de ser un exponente de nuestra cultura, de nuestra sátira, de nuestro humorismo hecho arte, fuera un exponente crudo del más bajo impudor, de la grosería elevada a monumento, del mal gusto hecho norma, de la procacidad como motivo satírico, y esto que dábamos a entender un sentido artístico deplorable, una sensibilidad desquiciada, un mal gusto y chabacanería que

el que nos visitaba se llevaba la impresión, la deplorable impresión, de que en Valencia se carecía de la más elemental cultura y de que nuestro pueblo, que tiene fama de artistas, ponía el arte al servicio de un denigrante mal gusto. Esto había que destruirlo, había que encauzar el sentido artístico de los artistas falleros, no todos afortunadamente, y a tal efecto se hizo un viaje a Madrid por la Presidencia, en la que se recibieron normas e intrusiones con arreglo a las cuales se dictaron las órdenes precisas a las Comisiones para que fuera abolido de la falla todo lo inmoral y, al propio tiempo, se dieron instrucciones sobre el sentido global de la fiesta para este año y venideros

Es va avisar a tots els presents, per endavant, en les primeres reunions, de la nova orientació que anaven a prendre les festes locals i, en concret, els festejos fallers. Les normes les anava a anunciar en breus dies el regidor ponent de Cultura, Martín Domínguez Barberá.

L'elocució va ser en els micròfons de Radio Valencia. D'ella, es va publicar el fullet "Rumbos del Orden Nuevo. Las Fallas¹⁰", amb 16 pàgines i il·lustracions de l'artista Regino Más.

En el fullet, apareix un comunicat de l'alcalde, el baró de Càrcer, i l'elocució íntegra de Martín Domínguez emesa per l'emissora de Radio Valencia el dissabte 9 de desembre de 1939, *Año de la Victoria*.

Quando alguno de nosotros, siquiera sea de mediana sen-

sibilidad, pero con mínimo sentido del orgullo local, se enfrenta con esa cosa tremenda que son LAS FALLAS, no tarda en alcanzar una impresión análoga a la de un larde buen sentido que se encontrase el campo fértil pero descuidado. Existe, sí, un verde caudal de plantas fructíferas y aprovechables, pero ahogadas por otra vegetación tan exuberante como dañina, que sofoca y mata los tallos buenos.

La dificultad escriba precisamente en separar lo utilizable de lo que debe ser rechazado. No es fácil, ni desde luego agradable, una labor de escarda. Pero yo estimo que no hacerla sería abdicar de uno de los más elementales deberes del sitio que ocupo y del momento de extrema responsabilidad que vivimos. La altura ética y el rango espiritual del Ayuntamiento que se ha formado bajo la Presidencia del señor Barón de Cárcer obliga, habida cuenta del momento histórico, a iniciar un tiempo nuevo, a enfocar todas las cuestiones con una valentía extremada. Es hora de diagnósticos. Y si en el asunto fallero hay que llegar a la cirugía, no seré yo quien retroceda. A España se la sirve de muchas maneras. Y no es la menos laudable ni peligrosa ésta de servirse de la pluma y de la palabra como un limpio bisturí, previamente aséptico de pasiones mezquinas y cursilerías baratas, quemando en la llama viva de una pasión hispánica, ardiente y combativa.

El 16 de noviembre de 1939, el president de Lo Rat Penat, Josep Casanova y Dalfó (1936-1939) va demanar al governador civil de la província, Francisco Javier Planas de Tovar, l'autorització per a reiniciar les activitats.

MARTIN DOMINGUEZ

Rumbos del Orden Nuevo

LAS
FALLAS

Palabras epilogales
del Alcalde de Valencia
EXCELENTISIMO SEÑOR
BARON DE CARCER

L'u de desembre de 1939, es rep l'autorització, per part del govern civil, en la qual es detallen els membres de la que seria la nova junta de govern de la societat. Serà nomenat nou president el poeta José Monmeneu Gómez¹¹, que ja havia detingut el càrrec en el període 1935-1936.

De la horrible hecatombe que ha sufrido Valencia con sus treinta y tres meses de dominación y tiranía roja, durante la cual tantas cosas han perecido, se salva el órgano del regionalismo literario, la veterana sociedad Lo Rat Penat. Nuestros gobernantes con fina percepción, han comprendido que nada pueden temer de ese amor al terruño, a las tradiciones, a las glorias, a todo aquello que es típico y que jamás se quiso elevar a la categoría funesta de hechos diferenciales para fundamentar sobre ello divisiones políticas o aspiraciones autonómicas.

Lorente Falco¹², 1940

L'associació es va integrar amb facilitat en la nova societat dominant, des dels seus inicis en 1939. L'any 1940, va continuar lliurement amb el concurs de llibrets que havia creat en 1903. Va nomenar, com a jurats, Fernando Caballero Muñoz, Ricardo Valero, Pascual Asins Lerma i Xavier Camps Vercher.

11 Història de Lo Rat Penat, pàgina 232.

12 "Discurso de apertura de Lo Rat Penat, 1940". En Temps de quarantena, de Josep Ballester. Universitat de València, 2006, pàgina 47.

L'entitat va tindre una participació activa en totes les festes i festejos de la ciutat, i va pertànyer a l'organigrama de la Junta Central Fallera des dels seus orígens, amb els següents membres: Rafael Gayano Lluch, en 1941 i 1943; Ricardo Valero Muñoz, en 1942, 1944 i 1945; José Calatayud Payá, en 1946, i Jaime Ferrer, en 1948.

El 24 de gener, el diari local *Las Provincias* va fer pública la definició de com devia ser una falla¹³:

Se entiende por falla un tablao o plataforma sobre la cual se agrupan figuras y elementos decorativos diversos, satirizando sucesos cómicos, escenas de barrio y críticas de hechos que no tengan carácter político, social, o internacional.

Las Provincias, 24 de enero de 1940

Las Provincias, en la seua secció "Valencia al dia", enfront del temor que en els llibrets es prohibira escriure en valencià, manifestava¹⁴:

La fiesta fallera es esencialmente tan valenciana que no se puede restar ninguno de sus elementos primordiales y uno de ellos es la lengua.

Las Provincias, 3 de febrer de 1940

13 Falles i franquisme a València. Gil-Manuel Hernández i Martí. Editorial Afers, 1996, pàg. 115.

14 *Las Provincias*, 3 de febrer de 1940.

LAS FALLAS

DE

VALENCIA

*con todos los
boquetes y un
itinerario-guía
para recorrerlas*

MARZO DE 1940

50
cts

El mes de febrer, es va organitzar a Madrid una exposició de dibuixos i gravats i d'artesanía valenciana, com sedes, ventalls i ceràmica, en la qual se li va regalar a Carmen Franco Polo un vestit de valenciana. El lliurament li'l va fer l'alcalde Joaquín Manglano, qui va aprofitar la visita a Madrid per a visitar el cap de l'estat.

Aquell dia, a Carmen, se li va comunicar també el seu nomenament com a Reina dels LVII Jocs Florals de Lo Rat Penat, que se celebrarien el 31 de juliol en el Teatre Principal de la ciutat, amb l'assistència de Carmen Polo Martínez (1900-1988), esposa de Francisco Franco Bahamonde (1892-1975). En l'acte, el poeta local José Calatayud Payá (1903-1978) guanyaria la Flor Natural. Va ser el mantenidor Martín Domínguez Barberá.

El huit de febrer, s'anuncia en tota la premsa local l'assistència de 2.500 *flechas* de l'O.J a les festes de la ciutat, i se sol·licita hostalatge per als joves.

El 13 de febrer, el president de la Junta Central Fallera, Armando Agramunt Bágena; l'alcalde de la ciutat Joaquín Manglano, juntament amb un grup d'artistes; el regidor de Turisme, Martín Domínguez, i diversos membres dels sindicats verticals es van reunir per a demanar suport físic i econòmic al món sindical.

Després de la il·legalització de les principals organitzacions sindicals, en 1938, es va promulgar el *Fuero del Trabajo*, seguint el model dels sindicats feixistes italians. El 30 de gener de 1938, es creava el *Ministerio de Organización y Acción Sindical*, que es va fer dir *Central Nacional Sindicalista*, C.N.S.

La difícil situació econòmica de la ciutat feia necessari sol·licitar ajudes de manera oficial per a evitar la suspensió de la Festa; ajudes que se'ls van demanar al comerç i a la indústria per mediació de la *Central Nacional Sindicalista*.

Al sindicat vertical, se li va demanar, de manera oficial, el 13 de febrer, que estiguera present en l'organització i que s'incorporara, des del principi, a l'estructura de l'acabada de crear Junta Central Fallera, amb diversos components, que actuaven com a assessors, encarregats de temes artístics, espectacles i artesanía, o simplement com a delegats del món sindical.

El primer a entrar va ser el delegat provincial de serveis sindicals, el valencià Antonio Aparisi Moncholí¹⁵. Entraren amb ell, per part de la C.N.S¹⁶, Blas Cortés Gil, José Pradells Carrasco, José Quiles Sánchez, Emilio Villeta García i José Tamarit.

El 19 de febrer, als locals de Lo Rat Penat, es va perfilar el programa definitiu dels festejos de les Falles de 1940, com la Cavalcada del Ninot i l'Exposició del Ninot, en la qual es va indultar el ninot "la venedora d'allí" de la falla Maldonado-En Bany-Vinatea, de l'escultor José Colomer Gascó. La figura va ser regalada al governador civil, Manuel Planas de Tovar. El ninot, una vegada entregat, no es va tornar a veure; va haver de ser refet anys més tard¹⁷.

15 Antonio Aparisi Moncholí (1908-1991): Professor, pedagog i historiador. Va ser cap nacional de l'Obra Sindical de Formació Professional de FET y de la JONS. Va ser procurador en Corts en diverses ocasions, entre 1946 i 1964

16 Memoria ejercicio 1939/1940.

17 Fou reproduïda en 1997 per l'artista José Azpeitia Ureña i els indumenta-

En el mateix acte, es va nomenar Fallera Major María Luisa Aranda Sala, filla del general cap de la tercera regió militar, Antonio Aranda Mata.

El mateix dia 19 a la nit, es va celebrar en el Teatre Principal de València un festival benèfic organitzat per la Junta Central Fallera. En la primera part, es va representar la sarsuela “La Dolorosa”, del mestre Serrano, i, en un segon acte, es va comptar amb l’actuació de Miguel de Molina¹⁸, sent una de les últimes actuacions del cantant a València, que havia passat gran part de la guerra civil a la ciutat.

El govern civil va publicar, en aquests dies, un bàndol que va prohibir l’ús de petards i trons de bac.

El 23 de febrer, Miguel de Molina va presentar un espectacle a Madrid, en el Teatro Cómico, on va patir unes greus agressions el 24 de març, al crit de “*rojo maricón*”.

El dos de març, un ban municipal demanava al veïnat la inscripció de llits lliures en cases particulars, per a allotjar els forasters en Falles.

ristes José Brecó i María José Playán.

18 Miguel Frías de Molina (1908-1993): Cantant de cobles natural de Màlaga, que va ser perseguit per la dictadura franquista per la seua condició sexual. Va morir a Buenos Aires.

L'11 de març, el conegut artista Regino Más i l'escriptor Vicente Almela i Vives són jutjats i sentenciats per la presència de les seues signatures en el fullet titulat "Els enemics del poble al infern"¹⁹, aparegut en 1937.

El 17 de març, el primer dia de les Falles, arriben a la ciutat 2.500 flechas, tots ells amb un estricte programa, que no els deixava temps lliure²⁰ entre desfilades, actes religiosos i exhibicions folklòriques. Tots venien amb la manutenció assegurada, a diferència de molts veïns de la ciutat.

El guió estava escrit i preparat per a les Falles de la Victoria. Tot va ser organitzat pel bàndol dels vencedors. Els actors i les actrius coneixien el seu paper. La ciutat va ser l'escenari d'una festa reinventada per un grup que es va aprofitar d'una tradició secular de la ciutat per a donar una imatge d'una falsa normalitat. La població va assistir incrèdula a unes Falles asèptiques i insípides.

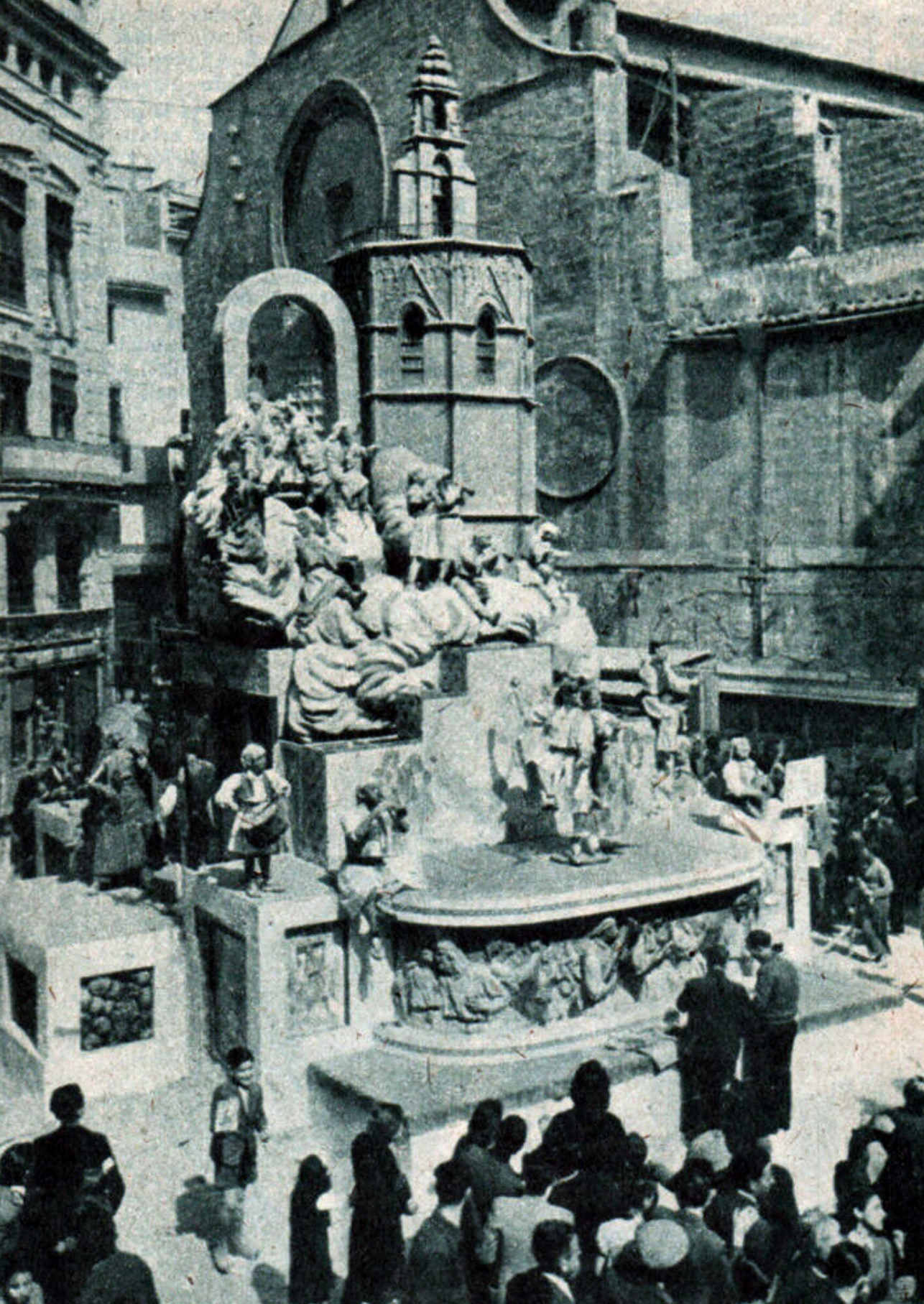
El diari *Las Provincias*, el 17 de març, assegura que a les Falles els falta la sal picant que les caracteritzava antigament²¹.

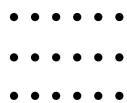
En 1939/1940 se hizo una limpieza de fallas, extirpándoles todo cuanto de soez tenían, y esto fue con menoscabo de su sentido crítico; en 1940/1941 nos ha sido para poder ofrecer unas fallas que, de momento, de su indispensable censura, no hablo para orgullo vuestro y nuestro, nada que censu-

19 Veure el tom de Prensa Fallera 1900-1939.

20 Falles en su tinta: 1939-1975. F.P. Puche, 1978, pàg. 31.

21 Falles en su tinta: 1939-1975. F.P. Puche, 1978, pàg. 31.

rar, y todas ellas presentaban en sí, volviendo a sus normas antiguas, una sonrisa socarrona no exenta de picardía, hacia todo cuanto tiene criticable nuestra vida ciudadana y también nacional. Este resultado fue conseguido gracias a la labor persuasiva, tenaz, de esta J.C.F, que inculcó –si es que hubo necesidad de hacerlo–, a todo elemento fallero, las normas por las cuales había que encauzar la fiesta, para extirparle todo cuando consistía en ella de exotismo ridículo y de plasmación al desnudo de todos los vicios, de todas las groserías e impudicias ajenas a un sentido liberal repudiable por no ser nuestro, ni sentido. Fue esto alcanzado, y ello es un triunfo más dentro de los muchos que este año se han conseguido.

Memòria de la J.C.F. 1940/1941²²

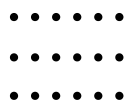
22 Junta Central Fallera. Ejercicio 1940/1941. Memoria. Imprenta Minerva,

El conegut Fernando Fernández de Córdoba (1897-1982) locutor que va llegir el missatge que va anunciar el final de la guerra civil des de Radio Nacional de España, va retransmetre la cremà de la Falla de la plaça del Mercat Central de València.

El dissabte 6 d'abril de 1940, Armando Agramunt, com a president de la Junta Central Fallera, a la seu de Lo Rat Penat, donava les gràcies, per les aportacions dels elements oficials, a les autoritats militars; al general Antonio Aranda Mata; al governador civil de la província, Francisco Javier Planas de Tovar, que va permetre l'obertura de balls familiars amb la finalitat de recaptar fons; a tots els membres de l'ajuntament, i, especialment, al senyor Just, cap del *Negociado de Propaganda*, que va donar facilitats per a aplanar les naturals dificultats de la censura. També a Lo Rat Penat, a Unión Radio Valencia, a la prefectura de la *Central Sindicalista*, a les 33 comissions, a la Fallera Major María Luisa Aranda i a les senyoretes que havien representat la dona valenciana en el festeig.

El 9 d'abril de 1940, la junta de govern de Lo Rat Penat va acordar plantar una falla, en 1941, a la plaça del Poeta Liern, davant de la seu social de l'associació. La falla havia de servir d'exemple del que havien de ser les falles, segons les noves normes de l'ajuntament i de la Junta Central Fallera. Però això és una altra història.

PART SEGONA. LA CREU

El 8 d'agost de 1936, es va produir la desaparició física i de manera violenta de Josep Maria Esteve Victòria, 'Pep', fundador, entre altres publicacions, de *Pensat i Fet* i col·laborador dels periòdics locals *La Voz Valenciana* i *Diario de Valencia*; el 28 de juny de 1940, la de l'activista i director de l'Editorial Carceller, Vicent Miguel Carceller (1890-1939), editor, entre moltes altres publicacions, de *La Traca* i *El Fallero*, el qual moria també de manera violenta a Paterna.

Els dos casos són solament exemples d'una situació que va afectar tota la societat, de manera diferent en les diferents fases de desenvolupament de la guerra civil, especialment al final d'aquesta, amb l'aplicació de la *Ley Nacional de Responsabilidades Políticas*, vigent fins a l'any 1945. La llei, com ja s'ha dit més amunt, va fer molt difícil la convivència entre els guanyadors de la guerra i els vençuts.

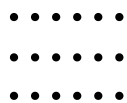
En aquestes línies, només contem una xicoteta part de les històries d'artistes, escriptors, periodistes i poetes que, relacionats amb les Falles, van desaparèixer dels festejos a partir de 1940, o que van tardar a tornar. Veurem els casos més coneguts:

01. El cas dels col·laboradors del suplement *Los Chicos*, d'El Mercantil Valenciano

A partir de hoy, todas las mañanas saldrá a tu encuentro esta hoja, exponente de nuestra devoción por Dios, por España y por su Caudillo. Aspiramos a llenar tu espíritu del amor patriótico que enfervoriza el nuestro; pretendemos darte a conocer la verdad redentora del nacional-sindicalismo; enseñarte a estimar la ingente labor realizada por el Gobierno de Franco, para que esa devoción que sientes ya por el Caudillo y por sus colaboradores arraigue en ti, como función esencial de tu existencia. Queremos, en una palabra, prepararte para que formes, con la máxima dignidad, en la Falange Española Tradicionalista y de las JONS, única fuerza nacional, fundada por José Antonio y acaudillada por el generalísimo Franco.

La nova orientació del periòdic va canviar totalment els continguts del diari, i van desaparèixer els suplementes del periòdic, entre ells *Los Chicos*. La redacció va acordar la suspensió del suplement infantil el 20 de juliol de 1936, als pocs dies de l'inici de la guerra.

Amb la desaparició del suplement *Los Chicos*, es va tancar el primer capítol de la història de les Falles Infantils (1930-1936).

Amb la suspensió de *Los Chicos*, havia desaparegut el seu principal protagonista, *Colilla*, qui no tornarà a aparèixer en la premsa infantil i juvenil fins a anys més tard, en la revista *Jaimito*²³, aquesta vegada amb escassa repercussió popular.

La Intervenció del periòdic va suposar l'expulsió de coneguts periodistes i col·laboradors del suplement *Los Chicos*, entre ells:

Joaquín Sanchis Nadal (1906-1976): Promotor dels primers concursos de les falles infantils i membre i portaveu del jurat de la primera Fallera Major de València, en 1931, Ángeles Algarra Azuara. Sanchis Nadal escrigué en la revista *El Fallero*, fou director de la publicació *Mare Nostrum* i va col·laborar també en les revistes gràfiques *Mundo Gráfico* i *Semana Gráfica*. Va haver d'exiliar-se a Mèxic en 1939.

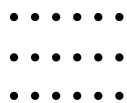
L'il·lustrador **Juan Pérez del Muro Sánchez (1895-1949)** va ser el dissenyador del primer heroi infantil dels xiquets valencians, en els anys trenta, *Colilla*, i el seu company inseparable el *pato Banderilla*, i col·laborador de les publicacions falleres *Nostres Falles*, *Les Falles Valencianes*, *Las Fallas*, *El Fallero* i *Álbum Fallero*. Va ser membre de la Comissió de Propaganda del Comité Nacional de la CNT-FAI i col·laborador de diversos periòdics i revistes de caràcter llibertari com *Fragua Social* (de la CNT) o *Nosotros* (de la FAI). A l'abril de 1939, va ser condemnat a mort, i després indultat, l'any 1942, després de passar diversos anys a la presó de Sant Miquel dels Reis de València.

Vicente Fe Castell (1875-1945): Va morir a l'exili, a Mèxic, des-

prés de ser director del diari *El Mercantil Valenciano* en el període republicà i diputat en les Corts Generals per la província de Castelló. Les seues activitats literàries van estar encaminades als relats curts en la premsa fallera. Va escriure en les revistes *Las Fallas i Pensat i Fet*.

Manuel García Dasí, ‘Tristezas’ (1909-1940): Advocat i periodista, va iniciar la seua carrera en la secció del periòdic *El Mercantil Valenciano* “La fiesta de las Fallas”, entre 1930 i 1936. És un dels primers especialistes en temes fallers en la premsa local. Com a advocat, va participar en la confecció dels primers comitès fallers i en la creació de l’Associació d’Artistes. Va participar activament en el suplement infantil *Los Chicos*, organitzant els concursos Colilla de les falles infantils. Les seues col·laboracions en la premsa fallera van ser extenses: *El Fallero*, *El Bunyol*, *Álbum Fallero*, *La Chala*, *Mundo Gráfico*, *Crit de Festa*, *Foc Valenciá* i *Mundo Ilustrado*. Va morir afusellat a Paterna el 30 de novembre de 1940.

El dibuixant **Luis Dubón Portalés (1892-1953)** fou director de *Los Chicos*. Va patir un dur exili interior.

02. EL CAS DELS COL·LABORADORS DE LA REVISTA NUEVA CULTURA

Un dels casos més clars de la repressió franquista és l'ocorregut amb els participants en la revista *Nueva Cultura* en l'especial dedicat a les falles de 1937²⁴, “Els enemics del poble a l'infern”. En ell participen: l'artista Regino Más, l'escriptor Vicente Almela i Vives, el cartellista Josep Renau Berenguer, el dibuixant Gregorio Muñoz Montoro ‘Gori’, el poeta Carles Salvador i Emilio Gómez Nadal, que es va exiliar a França, on va romandre fins a la seua mort.

Cadascun d'ells va patir diferents sorts, uns en l'exili i altres sent jutjats per auxili a la rebel·lió, com va ser el cas del conegut artista Regino Más i de l'escriptor Vicent Almela i Vives, els qui van ser jutjats i sentenciats, en la causa número 11.756 d'11 de març de 1940, per l'aparició de les seues signatures en el fullet titulat “Els enemics del poble a l'infern”²⁵, aparegut en 1937.

Que Regino Más Marí, de 40 años de edad, casado, pintor, natural de Benifayó, de esta vecindad, con instrucción y sin antecedentes penales y filiación política que no costa, autorizó con su firma un folleto ilustrado en el que siguiendo la práctica marxista se burla hacia el Movimiento Nacional y sus principales figuras, las trataba con ironía soez, la que hacía extensa a otros personajes, Jefes de potencias extranjeras, todo ello impulsado por agradar a los mandos

24 En aquest número extraordinari es va valencianitzar el nom de la revista: Nova Cultura.

25 Veure el tom de Prensa Fallera 1900-1939.

rojos con quienes convivía, siguiendo la directriz trazada por los comunistas rojos, si bien la falla a que nos referimos no se llegó a exponer.

Fallamos.

Que debemos considerar y consideramos a los procesados REGINO MÁZ y FRANCISCO ALMELA VIVES a la pena de SEIS MESES Y UN DIA DE PRISIÓN MENOR. Con sus accesorias de suspensión de todo cargo y del derecho a sufragio durante el tiempo de condena y el pago de la responsabilidad civil sin determinación de la cuantía, de acuerdo con lo dispuesto por la Ley de 9 de febrero de 1939. Abonamos a los encartados para el cumplimiento de la pena impuesta todo el tiempo que han estado privados de libertad por esta causa. Procede abstenerse de solicitar la conmutación de la pena impuesta en méritos a lo expuesto en el último de los considerandos que precede.

Josep Renau Berenguer (1907-1982): Va ser nomenat, pel govern de Largo Caballero, director general de Belles Arts, sent el que va idear les conegudes com a “falles del 37”. Va col·laborar en el número extraordinari de *Nueva Cultura* dedicat a les falles de 1937, realitzant el fotomuntatge de la portada i el reportatge fotogràfic de l’interior.

En 1936, havia sigut membre del jurat en el concurs que va premiar “*la figura femenina más típicamente valenciana y mejor vestida con las galas populares y tradicionales de Valencia*”, organitzat per la revista gràfica *Crónica*. Del jurat, també van for-

mar part Jiménez Cotanda, Josep Renau, Valentín Pla, Vicente Vidal Corella i Rafael Martínez Gandía.

Va col·laborar en les revistes festives *Pensat i Fet*, en 1929 i 1937 -en aquest últim, va col·laborar dissenyant la portada, que va quedar inèdita-, i *Gráfico Fallero*, òrgan oficial del Comité Faller en 1936.

Va haver d'exiliar-se en 1939, i va passar gran part de la seua vida a Mèxic i a la ciutat de Berlín.

Gregorio Muñoz Montoro, 'Gori': Conegut escenògraf, caricaturista i artista faller, que va col·laborar directament en la confecció del número especial de la revista *Nueva Cultura* dedicat a les Falles, en el qual va realitzar els esbossos de les falles antifeixistes.

Al final de la guerra, es va exiliar a França, on va col·laborar en el diari parisenc *L'Indépendent*. Es va traslladar a Buenos Aires en 1939.

03. PREMSA LOCAL: PENSAT I FET, CRIT DE FESTA

La nova situació després de la promulgació de la Llei de Premsa de 1938 i els seus posteriors decrets de desenvolupament, com el del 16 d'abril de 1939, repercuteixen directament en tots els periòdics locals, fent que molts d'ells no tornen als quioscos.

La *Correspondencia de Valencia*²⁶, d'idees monàrquiques, va ser un dels diaris que no van poder tornar a publicar-se. La seua indefinició política en l'etapa republicana no va ser el millor aval per a superar les depuracions polítiques; part de la seua maquinària va ser adquirida als hereus pel diari del *Movimiento, Levante*, a principis dels anys quaranta.

També va desaparèixer *Diario de Valencia*, òrgan oficial de la dreta valenciana, davant la decisió del seu director Luis Lucia (1888-1943) de mostrar la seua fidelitat a la República després de la revolta del 18 de juliol. El Pueblo, diari republicà anticlerical, fundat per Vicente Blasco Ibáñez, va ser confiscat per les tropes franquistes. *La Voz Valenciana*, de tendència monàrquica i conservadora, no va comptar amb els avals polítics necessaris per a recuperar els permisos de publicació.

Las Provincias va ser l'únic diari local que va reaparèixer en 1939, mantenint la línia conservadora, catòlica i monàrquica.

En la premsa festiva local, ocorre una situació similar, ja que algunes revistes estaven vinculades a les editorials dels periòdics

26 “La premsa i la ràdio del Movimiento”, en Guia de la València del primer franquisme. Universitat de València, 2021, pàgina 298.

i compartien no sols col·laboradors sinó també impremtes i rotatives.

En les festes falleres de 1940, només apareixen set publicacions, a diferència de les dotze que van aparéixer en 1936, sis d'elles en valencià.

En 1940, només Pensat i Fet i el butlletí intern *Crit de Festa*, de la Falla del Mercat Central de València, mantenen la línia en valencià. *Crit de Festa* introduirà el castellà a partir de de l'exemplar de 1942.

En 1940, la publicació *Crit de Festa* tingué, com tantes altres publicacions, periodistes i escriptors, la necessitat de mostrar la seua adhesió al *Generalísimo* en públic:

Serà pues per a nosatros, motiu d'orgull que les autoritats valencianes, tant civils com militars, genuïna representació del Generalíssim, nos honre en acceptar el testimoni de nostra més fervient adhesió i cega obediència, per a que quant ans siguen realitat les aspiracions de la Espanya que naix.

Presentació 1940²⁷

En *Pensat i Fet*, després de la mort de Josep M. Esteve Victòria, el 8 d'agost de 1936, els dos fundadors supervivents, el poeta Ricard Sanmartín Bargues (1888-1974) i l'il·lustrador i artista faller Francisco Ramil López, juntament amb els col·laboradors més assidus que hi van participar en aquest difícil període, com Enric

27 *Crit de Festa*, núm. 9. 1940. Firmat "el xics de la comisió".

Soler i Godes, Xavier Casp Vercher, Faust Hernández Casajuana, Carles Salvador Gimeno, Antonio Lanzuela Álvaro i altres col·laboradors menys coneguts, en aquests anys, mai no van caure en la tentació d'incloure en les seues pàgines textos de prosa en castellà, malgrat la recomanació d'algunes persones pròximes a la revista.

04. PRESOS, EXILIATS I DESAPAREGUTS

En aquest grup, trobem editors, músics, poetes, artistes plàstics, o periodistes, els quals van estar relacionats amb les Falles entre 1932 i 1939.

El dia 16 de juny de 1939²⁸, era detingut Vicent Miguel Carceller, i, en dies successius, van ser detinguts Carlos Gómez Carrera 'Bluff' i José María Carnicero Hernández, i es va iniciar el sumari contra Carceller i *La Traca*.

Es va citar a declarar, el 5 de juliol de 1939, a Domingo Torres Beltrán, José Carnicero, Carlos Gómez i el dibuixant Pertegás, entre molts altres. Només va acudir, de manera voluntària, a la citació, Enrique Pertegás Ferrer; la resta dels citats van haver de ser detinguts o es van donar per fugits. El consell de guerra va acabar el 10 de juny de 1940.

RESULTANDO: que, al ser liberada Valencia, el procesado consciente de la responsabilidad en la que había incurrido, trató de eludir la acción de la Justicia, ocultándose en domi-

28 "Fusilado y expropiado (1939/1940)", en Carceller, *El éxito trágico del editor de La Traca*, d'Antonio Laguna Platero. València 2015.

cilio distinto del suyo habitual.

Es según sus propias manifestaciones, de antecedentes de izquierdas de toda la vida.

HECHOS PROBADOS.

Així dictava la sentència número 1.282 que condemnava a mort Vicent Miguel Carceller i el dibuixant Carlos Gómez Carrera. José María Carnicero va ser condemnat a 30 anys de reclusió major.

Un dels casos més coneguts, dins del grup dels artistes gràfics, és el de **Rafael Raga Montesinos (1910-1985)**, membre de la UGT, el qual, durant la guerra civil, va ingressar en els serveis de propaganda del govern de la República Espanyola, treballant en el Taller d'Arts Gràfiques de l'Aliança d'Intel·lectuals Antifeixistes, i va estar com a delegat polític en la companyia CRIM d'Aldaia i Aiello de Malferit.

En acabar la guerra, va ser detingut i jutjat i condemnat en el procediment sumaríssim n. 13.560-V. Va ser sentenciat a 12 anys i un dia de reclusió menor per delictes de rebel·lió militar i auxili a la rebel·lió. La pena, finalment, li va ser commutada, una cosa que no el va deslliurar de romandre en presons i camps de treballs forçosos durant tres anys. No va tornar a les Falles fins a la dècada dels anys 50.

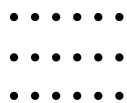
Havia sigut col·laborador de diverses publicacions falleres, com *La Falla*, en 1929; *Estampa Fallera*, en 1932, o *Mare Nostrum*, en 1936.

Vicent Canet (1887-1951): Va ser carrosser i artista faller. Durant la guerra civil, va pertànyer al Taller d'Arts Plàstiques de l'Aliança d'Intel·lectuals Artistes Antifeixistes de València. Les seues col·laboracions gràfiques apareixen en la premsa fallera en *Nostres Falles i Pensat i Fet*. En acabar la guerra, va ser desposseït de la plaça de professor de dibuix i va morir en l'oblit.

Rafael Sanchis Arcís (1864-1939): Va ser artista faller, carrosser i poeta festiu, i va escriure en les revistes *Foc i Flama*, *El Cuento del Dumenche* i *El Fallero*, en 1921; *Pensat i Fet*, en 1915, 1921 i 1932, i en la revista del Cercle de Belles Arts, *El Ninot*, en 1923. Participà en els concursos de Lo Rat Penat realitzant llibrets de falla. Va nàixer a València el 7 de febrer de 1864 i hi va morir el 2 de setembre de 1939 a l'edat de 75 anys. Havia estudiat en l'Escola de Belles Arts de Sant Carles i va treballar en la Litografia Durá

Bartolomé Mongrell Muñoz (1882-1938): Pintor que va ser suspès i cessat del càrrec que tenia a l'Escola Superior de Belles Arts de València, i va haver de refugiar-se en el seu estudi del passeig de l'Albereda durant la situació bèl·lica. Va morir el 2 de març de 1938.

Ricardo Samper Ibáñez (1881-1938): Va ser un advocat i polític republicà, diverses vegades ministre durant la Segona República. Va morir el 27 d'octubre de 1938 a Ginebra, Suïssa, afectat per una tuberculosi. La seua família va aconseguir, en 1951, permís per a repatriar les seues restes a València. La seua signatura apareix, en 1921, en *Pensat i Fet*.

Arturo Ballester Marco²⁹ (1892-1981): Dissenyador gràfic i il·lustrador, format en l'Escola d'Arts i Oficis de València i en la Reial Acadèmia de Sant Carles. Es va iniciar com a pintor de ventalls i amb portades de llibres. Va col·laborar activament amb el govern de la República i en publicacions com *La Traca*, *El Cuento del Dumenche*, *La Traca Nova*, *Rondalles Noves* i *El Guante Blanco*, i en les publicacions falleres *Pensat i Fet*, amb diverses il·lustracions, i *Estampa Fallera*, en 1930. Va patir l'anomenat "exili interior" de la repressió franquista. Va morir, pràcticament en la indigència, el 22 de juny de 1981.

Luis Dubón Portalés (1892-1953): Igual que Arturo Ballester, va patir un dur "exili interior" per les seues col·laboracions amb el govern de la República. La seua última obra van ser les il·lustracions per al llibre *De la Valencia Medieval* de Manuel González Martí, en 1947.

Les seues col·laboracions en la premsa festiva van ser innumbrables, destacant les seues il·lustracions en *El Tío Pep*, *El Falleiro*, *La Cremá*, *Valencia y su fiesta*, *Mare Nostrum*, i *Valencia Libro de Oro*, i en el suplement *Los Chicos*, del qual va ser director. Des de 1939 fins a 1953, any de la seua mort, la seua producció artística va ser nul·la³⁰.

29 En 1977, un dels seus cartells, el titulat *El País Valencià a l'avantguarda d'Ibèria*, va ser triat pels llibreters valencians per a il·lustrar la Fira del Llibre en 1977. Dos anys després, la galeria Val i 30 de València va recuperar la seua memòria amb una mostra de les seues obres. Va donar la seua obra a la Diputació de València, vivint el final dels seus dies quasi en la indigència.

30 Dubón. Un artista republicà (1909-1952). Catàleg de l'exposició. MUVIM.

Un dels casos més curiosos va ser **Enrique Pertegás Ferrer**³¹ (1984-1964). Va ser la imatge principal de l'Editorial Carceller, on va dibuixar centenars de portades i infinitat d'il·lustracions, utilitzant el seu nom i els pseudònims de Sade i Tramús.

En les publicacions falleres, col·laborà en *El Cohet*, *Libro Oficial*, *Álbum Fallero*, *Els Falleros*, *El Tabalet*, *La Sombra*, *La Donsaina*, *Les Falles* i *Valencia Libro de Oro*.

Després de la guerra civil, les seues amistats franquistes el van salvar de la depuració, però va patir, com tants altres, el dur "exili interior". Totes les seues il·lustracions, principalment els seus dibuixos, van desaparèixer per culpa de la censura franquista, i gran part de la seua obra pertanyent a l'Editorial Carceller es va destruir o va ser amagada per por a les represàlies.

La ocupación de los diversos periódicos, imprentas y editoriales, para evitar cualquier tipo de información incontrolada, fue el primer paso para controlar todas las noticias y requisar todas las colecciones de prensa y periódicos republicanos, fueron las primeras órdenes remitidas por el jefe del Servicio Nacional de Prensa y Propaganda. Así como la prohibición y el comercio de toda clase de libros, folletos y grabados pornográficos. Tanto los vendedores como los propietarios están obligados a entregarlos a la Autoridad Civil en el improrrogable plazo de 48 horas.

16 de abril de 1939

31 Pintor i il·lustrador valencià habitual en la premsa sicalíptica i anticlerical dels anys trenta. Va estudiar en l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles. Va triomfar amb els seus dibuixos en *El Clarín* i *La Traca*.

En l'any 1949, va fer la seua última portada en *El Tio Pep. El Fallero*, il·lustració que, per la seua plàstica, li va generar problemes amb la censura. No va tornar a participar mai més en la premsa festiva.

En els seus últims anys, es va dedicar a dibuixar còmics de caràcter infantil. Va morir en l'oblit el 10 de febrer de 1962.

Entre els ja nomenats, trobem **Eduardo Buil Navarro (1898-1973)**, membre del Partit Socialista i col·laborador, entre altres publicacions, en *Pensat i Fet, El Fallero, Valencia y su Fiesta* -pertanyent al Comité Central Faller-, *El Buñol, Álbum Fallero i Mare Nostrum*.

Maximilià Thous Orts (1900-1949): Va ser director del Museu d'Etnografia i Folklore durant la Segona República i col·laborador de *Pensat i Fet, Crit de Festa, Nostres Falles, El Buñol, Xàtiva Fallera, Nit de Foc, Cabalgata i La Cotorra Fallera*.

El primer ajuntament franquista va eliminar el Museu d'Etnografia i Folklore local i Thous serà destituït del seu càrrec, i se li van llevar els drets d'autor de l'himne regional. Aquests fets el van deixar moralment desfet. Va morir el 27 d'octubre de 1949³².

Miguel Durán y Tortajada³³ (1883-1947): Periodista, poeta i escriptor que va treballar en defensa de la causa republicana.

32 "Històries xiuxiuejades, cap 2. Maximilià Thous". Manolo Sanchis. Revista CENDRA.

33 Firmava amb el pseudònim Miquel Duran de València.

Va ser un dels fundadors, en 1908, de Joventut Valencianista, i també un dels fundadors de València Nova i part d'aquells que la van convertir en Centre Regional Valencià, de l'Assemblea Regionalista Valenciana (1907) i de la Joventut Regionalista Valenciana (1907). Va ser fundador i director, entre 1906 i 1909, de *València Nova*, *Lo Crit de la Pàtria* i el setmanari *Renaiximent*. Col·laborà en las revistes *València* (1913-1914) i *Pàtria Nova* (1915-1923).

En 1930, després de més de vint anys d'estar fora de la capital del Túria, va tornar a València. Va fundar la revista *La República de les Lletres* (1934-1936), revista de literatura, art i política.

Va pertànyer, durant el període bèl·lic, al grup valencianista Aliança d'Intel·lectuals en Defensa de la Cultura.

Va col·laborar amb desenes de publicacions, entre elles *Pensat i Fet*, *El Fallero*, *Mare Nostrum*, *El Fallero Mayor*, *Mundo Gráfico*, *Xàtiva Fallera*, *Zaragoza Fallera*, *Álbum Fallero* i un llarg etcètera; entre elles, l'únic llibret de falla aparegut en 1938³⁴. En acabar la guerra, va ser destituït en el càrrec que ocupava en l'Arxiu Municipal de la ciutat i eliminat de la professió periodística.

Mira i pensa, llig i calla
i posa un poc d'atenció...
i tindrás l'explicació
de lo que conté la falla:

34 "Històries xiuxiuejades, cap 4. L'últim llibret.1938". Manolo Sanchis. Revista CENDRA, núm. 30.

Una terra, rica i bella,
agredida i desolada;
una barraca endolada:
els fills, lluitant en la guerra,
la mare que la fillada
dú en el cor i en la memòria
i el pare arrapant la terra
per la Pàtria i la Victòria.

El llaurador, amb el puny,
amb gest amarg de dolor
i amenaça que renova
desafia als avions:

Baixeu, cares de... melons
i us faré una cara nova.

Les palmeres i les palmes,
flors i fruites, sol daurat,
per a l'Exèrcit del Poble,
Soldats de la Llibertat.

Miguel Durán de Valencia. *Llibret de la falla Pi y Margall* 1938
(*Almacenes Cuadrado*)

Ernesto Guasp García (1919-1884): Dibuijant i caricaturista, natural d'Alzira, qui va treballar en *La Correspondencia de Valencia* i en *El Mercantil Valenciano*. Va ser militant del P.S.U.C. i, prèviament, va estar afiliat a Esquerra Republicana. En la guerra es

dedica a tasques propagandístiques, realitzant nombrosos cartells i dibuixos, amb els quals va fer costat al bàndol republicà. Va ocupar el càrrec de secretari d'organització del Sindicat de Dibuixants en la rereguarda. Va col·laborar amb la premsa fallera en *El Cuhet*, *Prosa Fallera*, *Tramoya Fallera* i *Las Fallas Valencianas*. En 1939, va travessar la frontera per la Jonquera i va acabar en el camp de concentració d'Argelès-Sud-Mer. En 1941, va eixir de Marsella a Casablanca. En 1942, va arribar a Mèxic i va morir a l'exili.

Vicente Marco Miranda (1880-1946): Va ser elegit alcalde provisional de València en proclamar-se la segona República l'any 1931. En les eleccions de febrer de 1936 va tornar a ser diputat amb el seu partit, Esquerra Valenciana, dins del Front Popular. Durant la guerra civil, es va mantindre fidel a la República, i, en acabar el conflicte, es va veure obligat a amagar-se

Va ser condemnat a trenta anys de reclusió. La seua participació en la premsa fallera sempre va estar relacionada amb la seua trajectòria política. La seua signatura va aparéixer en les publicacions *El Bunyol*, *Valencia Fallera*, *La Donsaina*, *La Chala* i *El Fallero Republicano*. En 1946, va tornar a València, on va romandre amagat fins a la seua mort, el 23 de desembre del mateix any. Les seues restes descansen en el cementeri civil de València.

FALLAS

1940

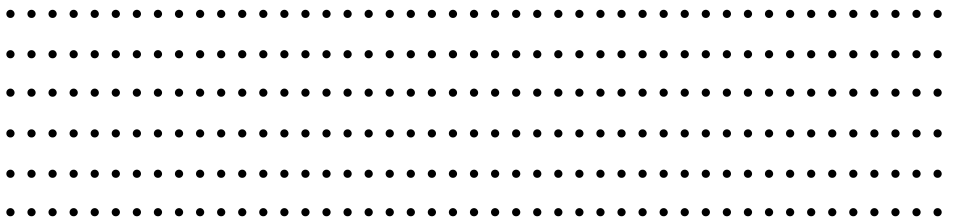
EPÍLEG

Molts, massa, ens hem deixat, i molts dels quals lligem açò coneixeran altres casos dels qui, per qüestions de la guerra, van desaparéixer de les festes. Molts van patir l'exili interior, uns altres es van anar de la seua terra i no hi van tornar, uns per qüestions polítiques i altres per temes econòmics. Servisquen aquestes línies com a homenatge, ja que sense ells les nostres festes no serien com són.

Arxiu fotogràfic

Manuel Sanchis Ambrós

134/SN

SN/REMITENTS I DESTINATARIS

Salutació

· Embrute fulles —ja vorem!, Musa què fas—,
gastant tinta i teclejant
per compondre, gosant,
versos i rondalles que van demanant pas.

No tingueu amb mi
quimera, que ací,
debuta, insolent, un ajuntalletres,
per dir què conta la falla.

Espera donar la talla,
en este grapat de quartetes,
i que quede ben clar
allò que vull contar.

· Perquè quan ens desprenem del gelat hivern,
rememorant ritus pagans
i aquells vells idus romans,
retroben, de bell nou, els focs de l'avern,
per cremar delirant
allò que és malcorant.

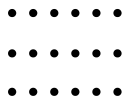
· I tancarem el gojós cicle festívol,
deixant clara la intenció,
fent crítica i menció,
de tots els que mereixen el títol de
vergonyosos, malvats,
guilopos i bergants...

· Mes, deixem-nos de reculons, i botem
directes, sense por ni ret,
a contar, curt i solsidet,
les escenes que en la falla topetem,
fetes en mestria
pels Germans García.

Falles Made in Xina

· Era qüestió temporal
per desídies i diners,
que els ninots fallers
tingueren cuny oriental.
· Uns han volgut per poc
allò que valia més,
per tindre gens d'interés
en allò cedit al foc.
· Tant sols volien lluir,
beure i omplir el pap,
perdent cada nit el cap
conjugant el verb fruir.
· Fallers de regional
i falleres de xala,
que estan per la gala
i no doblen les dorsals.

· Artistes arriscats
buscant-se els cigrons,
plantaren grans fallons
perdent fins als empasts.
· No miren ploma ni palla
tampoc les comissions,
gastant en provisions,
el que seria per falla.
· En esta espiral
de fer sense poder,
era tard en voler
fugir-ne del final.
· I així, enguany,
els ninots i remats,
van ser encomanats
en caure al parany,
· de no poder pagar
el que valen, en raó,
tenint l'obligació
d'anar-los a buscar,
· a terres de l'Orient
on, per poc més d'un duro,
han treballat el suro
pintant-ho tot coent.

- Per tant, tenim de reclam
al mig de la placeta,
dins de sa caixeta,
dues falles de Wuham.
- Que la idea no arrole
i els oficis, ja minvats,
pogueren ser reviscolats
sens perdre ni un lerele.
- Clar, que pinta tot fatal,
són cartes que no lliguen,
té igual que diuen
els qui manen al corral.
- Ningú fica remei,
els polítics tots igual,
ens agafen per pardals
no fent un bon servei,
· provocant la mort lenta
de la Ciutat Fallera,
i per molt que es volguera
allí treballar no renta.
- I tot, així, barrejat
i com a conseqüència,
no hi haurà a València
cap artista destacat.

· Mes, si per bruixeria
tinguérem, qui sap?, bon premi,
donarà igual el Gremi
on tinga la secretaria,
· els fallers, en un fort bram
celebrarem, desficaciats,
que de nou són oblidats,
deixant-los morir de fam,
· aquells que construïxen
amb molts inconvenients
cadafals grandiloqüents
i que no li'ls agraiïxen.

Perill!!! Bestiar solt

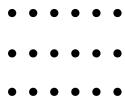
· Mireu eixe transport
de mercaderia perillosa.
No són ni lleó ni rabosa
qui fugiren fent un tort.
És l'animal més enfurit,
però es pensa erudit.
· D'un matí ha fet un curs
i creu tindre la patent
per a moure's, fent i desfent,
per les places tot abús.
Ja ho haureu encertat:
Sí, vos parle del jurat.

- Arriben engolats
i sols en dos minuts
estem tots perduts,
jutjats i sentenciats.
Se'ls veu a la mirada,
la sang està olorada.
- Hi ha qui no veu la falla,
també a qui no l'importa
el missatge que esta porta
i en demostrar-ho no es talla.
Tribunal d'illetrats,
que van desenfrenats.
- Ni experts, ni a dit,
ni per mèrits o sortejat,
el sistema ha fallat
triant tant d'instruït.
Si vols un bon premi,
fes amics en este gremi.
- És bona estratègia,
per optar a podi,
que no té tinga odi
terna tan egrègia.
Fes-li bé la pilota,
a qui del taxi bota.

· Aneu, llavors, en conte
que tenen facilitat
per fer un disbarat
estos fills de Caronte.
Mes, si palet ens donen,
estos versos ens perdonen.

La falla buidada

· No vos passa cada any
que en rodar les falles,
no vos venen ja rialles,
i tot resulta estrany?
· No vos falta implicació,
crítica i picant?
Sembla estar reculant
allò nomenat guió.
· Ara tot són elogis
i estar al cadafal
ja no és cap mal,
per a polítics o regis.
· S'ha imposat
l'autocensura,
açò ja no té cura
l'enginy s'ha acabat.

- Furtà la gosadia
als artistes el premi,
i el que fon bohemí,
s'ha tornat apatia.
- Hem de recuperar
la falla crítica,
deixant la mística
per festes de guardar.

La caixa de Pandora

- Ningú a obrir s'atrevia
esta caixa empolsegada,
mes, a la fi arribà el dia
d'acabar en la boçada.
- Feia falta solucionar
els entorts de la Festa,
i s'han posat a treballar
els que gasten bé la testa.
- Millorarà el reglament,
perquè mai més siga
cosa sense fonament
que al mínim fa figa.
- Galiana per això,
sabent que acabava
va obrir este caixó,
que tant s'esperava.

· Ara ja s'ha obert,
vorem les conseqüències,
però el ben cert
que n'hi ha reticències.
· Quan tot acabe,
sabrem segur, si
ha estat per a bé
tant de desfici.

La caixa dels desitjos
· Eixa caixa ara buida
hem d'omplir-la a vessar
de desitjos i il·lusions,
per un canvi intentar
d'esta societat maleïda.
· Així podrem cremar
tot allò que embruta
el nostre dia a dia,
des del ric que furta
al qui l'ajuda a escapar.
· Volem el món net,
lliure i sense por
perquè en este camí,
a poc a poc es mor
per tant de senyoret.

144/SN

- Que xiquets i xiquetes només pensen en jugar i els joves, en créixer, puguen una llar llogar, sense fer volantins.
- Polítics complint les promeses jurades, perquè les empreses no es vegem forçades i penúries sofrint.
- I el desig principal, el final de la violència, les guerres i la fam, no és innocència, és justícia universal.

Milionari de segona

- Vingué de l'Orient i semblava tot a salvo, però era un delinqüent que sols volia rendes. Que li pregunten a Mendes.

· En molta traïdoria
està desfent el Club,
deixant-lo cada dia
més i més esquilat.
Fins l'escut han destrossat.
· Alguns diuen que tranquil
el deixem treballar,
resulta, eren cent mil
per estar agenollat,
mirant cap al costat.
· Algun dia fugirà,
quan no tinga renda
munyir la rata penà,
que rabiosa respon.
crident Lim Go Home!.
· Rescatarem, llavors,
la història i memòria,
vivències i honors
del poble de Mestalla,
lliure a la fi del canalla.

El monstre sense cara

- Per tota esta folia de comprar amb malaltia, hem fet gran un monstre, que un web té per rostre.
- Mentre, la tenda xicoteta o del mercat la paradeta van quedant sense fidels, perdent-se del barri arrels.
- És suport, s'ha estudiat, de tot bon veïnat que hom prop abaste allò que vulga i gaste.
- En qualsevol ciutat tot negoci és copiat, s'ha perdut individualisme per complaure al turisme.
- El comerç tradicional s'ofega en un bancal, els polítics no actuen i els usurers especulen.
- Deuríem abandonar la nova forma de mercar, per en els barris refer un teixit botiguer.

- Pot ser una utopia
mes si ho fem cada dia,
aconseguiem que la gent
no escape corrent.
- Deixant l'urbs morta
i tancada cada porta,
eixe si no ho remeiem
serà el fi del conte que contem.

Un futur enfosquit

- Envoltats per un tel
negre
en este moment estem.
És amarg com la fel
tot allò que endevinem,
quedant en un anhel
el que del futur esperem.
- Si solució no trobem
en breu
ens caurà al cap el cel.
I és evident que plorem
en esta torre de Babel,
si per molt que desitgem
no canvia el model.

· Açò no és cap libel
ni ardit
sols les coses contem
d'este món lleig i cruel
que hui en dia habitem
produint-nos tant desvel.

Un caixó per a viure

· Cada dia és més dur
trobar un habitatge,
no semblant un ostatge
de tan prop com tens els murs.
· S'estan pagant dinerals
per zulos de vint metres,
on per molt que lluites
no pots obrir les engonals.
· Els polítics es passen
per la bisectriu la llei,
sense imposar remei
a tots eixos que abusen.
· Així que, qui assumir
no pot un lloguer,
ha d'anar a un caixer
per a poder dormir.

- O comprar una caixa per muntar-se una llar, fins que'ls preus per llogar estiguen a la baixa.
- Mentre hem de pagar tot el sou per viure, això sí, ni els queviures podem ja costejar.

Una caixa segura

- Eixa caixa morada no és per estar amagada, val per a vindicar tanta dona maltractada.
- N'hi ha molt de ruc de pensament caduc, que sols sap bonegar quedant com un eunuc.
- Espècimens a extingir ells haurien de fugir, i la dona encoratjada no tornar a patir.

150/SN

- Sol faltar en l'equació bona dosi d'educació, per poder solucionar tanta sagnant agressió.
- A totes volem vives lluitant subversives per a, de felicitat només, ser captives.
- Pintem un món violeta perquè dona i xiqueta, romanguen lliures, desitgem-ho de bestreta.

Dolor

- «Què té sembla la guerra?»
«Quina de totes?» — responc.
Sembla volem que la Terra la devaste un gran fong.
- Sempre a patir els mateixos els que ja tenien poc, mentrestant els poderosos guanyen ficant el foc.

- Menuts i vells plorant
junt amb mares esgarrades,
germans que van disparant
a qui feien abraçades.
- Diners o bé recursos,
religió i ignorància
silencien els discursos
que busquen tolerància.
- Lluitem sense armes
per abolir la violència,
que no sonen les alarmes
per tindre esta creença.
- Acabem amb les guerres
segur ho agrairan
les generacions properes,
que millor món viuran.

Exploitant la teua imatge

- Van moçant-se coents,
vestits i vestides a la moda.
Sabates, bruses, pantalons
i complements
de mil colors i textures,
no siga que, es descuiden,
i els assenyalen pel carrer.

- Sempre han de lluir allò últim,
sense importar residus ni gasto.
Tampoc interessa conéixer
qui cus i quant cobra,
si l'outfit o esportives
són d'allò més fashion.
- Hipòcrites que no donen
talla social,
mentre uns xiquets i xiquetes,
per un gallet la falda,
es deixen la vista, l'esquena
i de vegades la vida,
perquè al primer món
ens fem fotos a instabook,
ensenyant el buit a l'ànima.
- Mans menudes van deixant
la seua marca
en milers de peces barates,
que tirem per temporades.
Si vos fixeu, es veuen empremtes,
de qui dona puntades en fils
que van ofegant sa vida.

Kontrakultura en verd

- Han arribat els del boç
llevant-se les corretges.
Van cara avall sense fre,
en la màquina que tritura
tot allò que tany Cultura.
A este pas, si n'hi ha despiste,
tornarem al segle quinze.
- Tenen mando en plaça
i sense fer ni una carassa,
acabaran fins amb
els bunyols de carabassa.
- A cornades desfaran
tot senyal de valenciania
poesia, llibres i cançons
quedaran pels racons.
- No tenen gens de vergonya
retallant tot el que fa
pensar a la gent,
encara més si està present
en llengua valenciana,
a la que estan desitjant
una puntilla clavar.

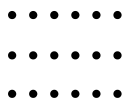
154/SN

· Boteu-vos, llavors, la barrera
defenent allò que som,
derrotant tanta simpleza
que ens llançaran al foc
deixant clara sa protèrvia.

Fins ací hem arribat

· Ja està la falla contada,
sols queda plantar,
fruir i cremar
els desitjos en l'albada
per poder esborrar
tanta maldat explicada.

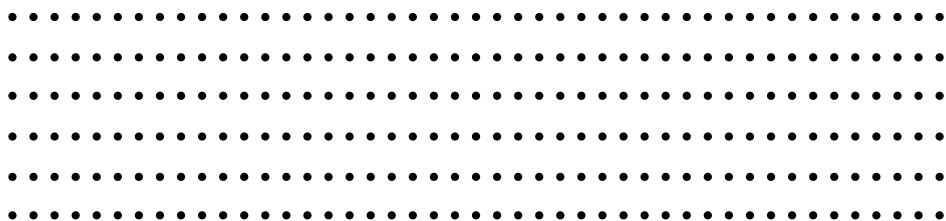
· Espere haver complit
l'encàrrec generós.
Jo he quedat afluït
per no ser amanós,
sinó més aïna asprós,
el tema suggerit.

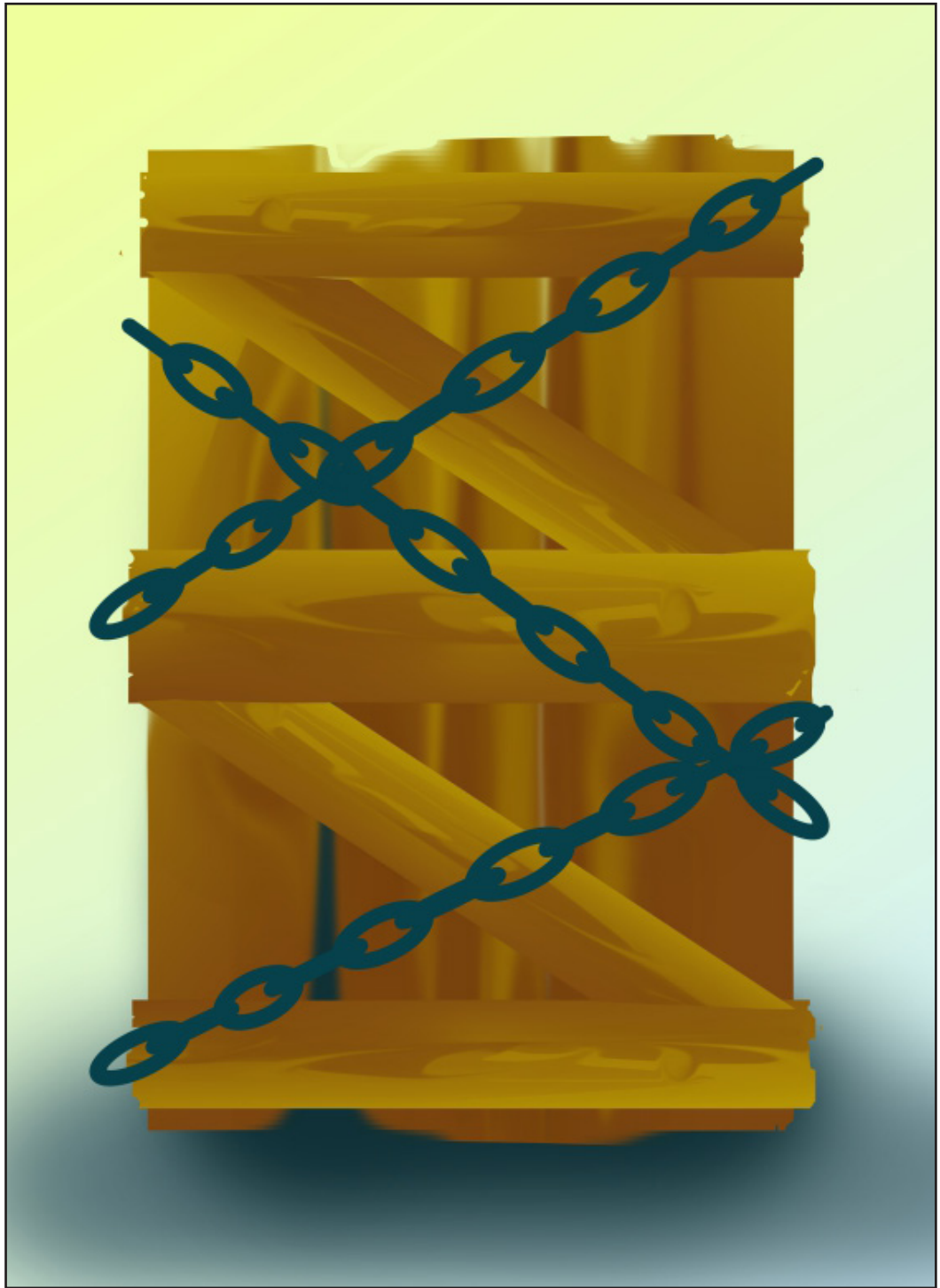

· Ací fique el punt final
que a la fi tancarà
tot este canaveral.
El poeta perviure tindrà
i un temps soparà
si li paguen el jornal.

· Vos prenc, així, comiat
fidels lectors i lectores
que heu llegit fins deshores
tot este disbarat.
Fins a noves aventures,
esta ja ha acabat.

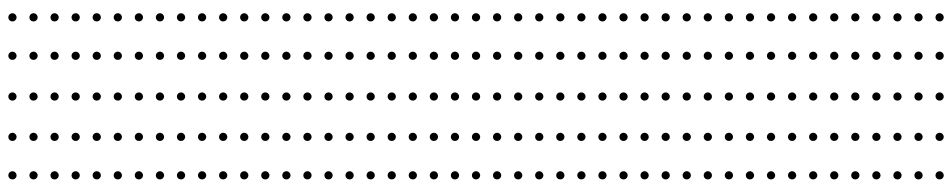
El poeta inusual

158/PM

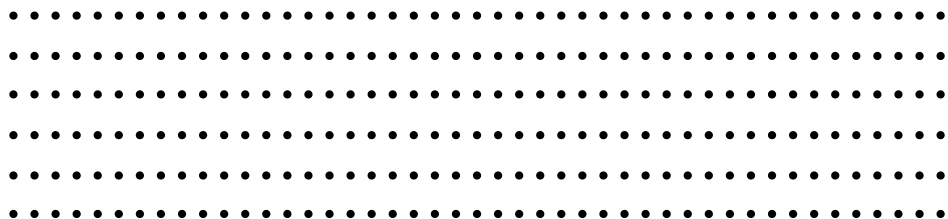
Ana Villalba Layunta

PM/FALLERA MAJOR 2024

160/PM

PM/A LA FALLERA MAJOR

· S'ompli el carrer
de ta alegria
i de la llum del teu
somriure.
Esclata ton cor
al caliu satíric de la cendra.

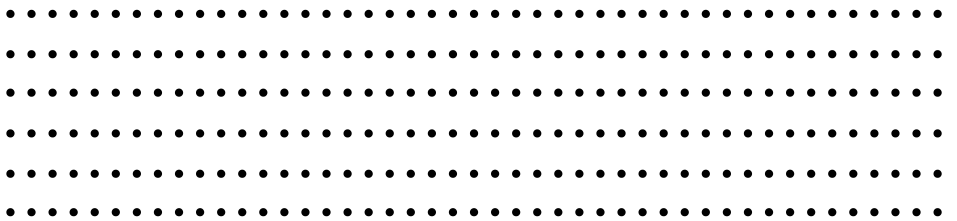
· Envoltada per seda taronja,
travessada de records
passejaràs orgullosa
ofrenant,
a prop dels germans
i germanes de foc.

· Alçaràs acta de
gaubances i,
mirant des del cantó
la teua falla,
cantaràs gràcies per vindre
als moments atresorats.

· Fruïx, Ana,
com en l'ocasió primera.
L'esperit gojós, jovial,
els ulls humits
per omplir
de ta presència
les notes flamígeres,
algaraviades
de la Festa,
que creix al teu cor
des de la infància.

El Poeta Inusual

162/PK

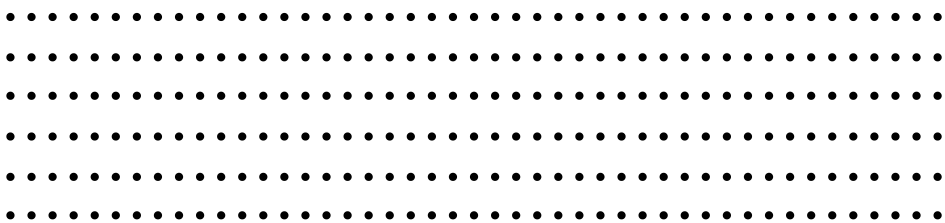

PK/COMISSIÓ 2024

JOSE PIQUER PEREZ; RICARDO BELDA RIPOLL; MA.DOLORES MORENO CUQUERELLA; JOSE CUBELLS FERRER; JOSE VICENTE MORENO CUQUERELLA; RAFAEL RUBIO DELGADO; PILAR JURADO TEJADA; ANTONIO ONMENEU MARTI; NIEVES SALAVERT BROSETA; BEGOÑA SELVI GARAYOA; JOSE BRESO CABAÑAS; CARMEN CALABUIG MERINO; MILAGROS MERINO UTIEL; ANA MARIA VILLALBA LAYUNTA; CARLA CUBELLS ICO; MIREYA VICENTE VILAS; MARI PAZ SELVI GARAYOA; MIGUEL MUÑOZ GRIMAS; VICENTE CAMARENA RUBIO; VICENTE CAMARENA FERRER; FCO.MANUEL TORRES MERINO; ESTER ARROYO DIAZ-PAVON; ANA BLAS GARCIA; YOLANDA Mª CAMPOS JURADO; INMACULADA JURADO TEJADA; NEUS MONMENEU SALAVERT; PAULA MONMENEU SALAVERT; PAZ PITARCH SELVI; CARMEN MONMENEU MARTI; LUCIA HIPOLITO CUBEDO; AMPARO TIJERAS IBORRA; JOSÉ GANDIA FERRERO; JUAN LUIS GIL FOGUE; MIGUEL MUÑOZ SELVI; DAFNE GOMEZ ROYO; MATILDE ROMERO NAVARRO; SERGIO PEREZ PEDROS; ELENA DIAZ-PAVON QUESADA; JUAN JOSE MEDINA BONILLA; JOSE LUIS GONZALEZ ROMERO; JORGE BOSCH MEDINA; MATIAS VICENTE MENDOZA; ESTRELLA VILAS LOREDO; ROSA PURA CALPE I FORTEA; VICENTE BAIXAULI CUBELLS; LUCAS GARCES CALABUIG; EDUARDO CATALA ERAUS; MARIA INMACULADA MOLTO GOMEZ; Mª CONCEPCION VISIEDO LEAL; ROBERTO LUJAN VALOR; LUCIA MARTI PRATS; AINOA GRANELL ROCA; ROSA ROMEU MARTI; CRISTINA BADIA ROMEU; INMACULADA CHAMORRO ROMERO; CARLA SANZ ROMERO; MARIA JULIA MORENO CHICOTE; JOSE GASPAS BADIA DOMENECH; OSCAR RIDAURA MINGUET; SANDRA FORTUÑO GARCIA; MARIA DEL CARMEN FIGUERES CANTO; SONIA GALLEGO FENOLLAR; FRANCISCO ENRIQUE NAPOLITANO; OSCAR SUAREZ ROMERO; MARIA CANO TUDELA; MARIO ESCRIBANO VAZQUEZ; ANGELA BLANCO ABAD; SOFIA DEL CARMEN SUAREZ BARRO; ENRIQUE CRISTOBAL TORMO PALOP; CONNOR PHILIP LYNCH; KHATERINA GUERRERO MORENO; IRENE ADAN RILLO; RUBEN LOZANO BENEDICTO; DIANA PEREZ LOPEZ; MARC BAIXAULI FIGUERES;

164/VD

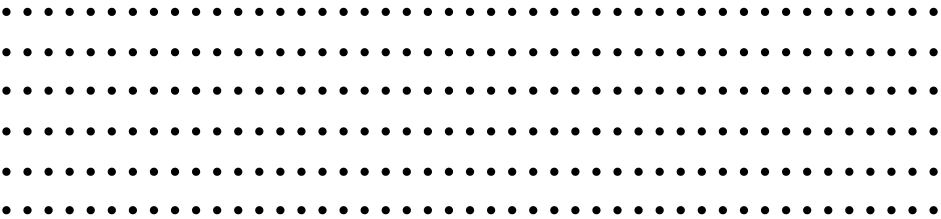
Toni Monmeneu Martí

VD/PRESIDENT 2024

166/VD

VD/AL PRESIDENT

· Al davant de la Comissió,
alçant de vegades la cella
mentre cuina la paella,
tenim un bon mascaró.
El millor president
i l'únic de moment.

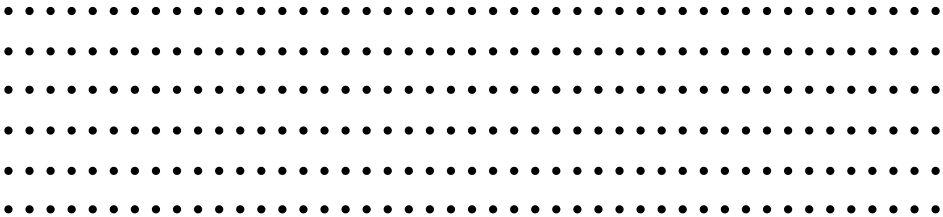
· És com un pegament,
per als jesuïtes i jesuïtes
ficant sempre moltes ganes
en què isca tot fetén!
Treballant nit i dia

· I això no podria ser,
si no tinguera al costat
ajudant-lo, s'ha demostrat,
en tot allò per fer
a Nieves, que ja té fama
de ser una Gran Primera Dama.

· Continua així, Toni,
fent gran la nostra falla,
que ja dirà la contalla
com cuidem el patrimoni.
I que tot el món contemple
que eres bon exemple.

El Poeta Inusual

168/PD

PD/RECOMPENSES 2024

BUNYOL BRILLANTS AMB FULLES DE LLOSER

ESTER ARROYO DIAZ-PAVON
PILAR JURADO TEJADA

BUNYOL D'OR AMB FULLES DE LLOSER

JOSE GANDIA FERRERO
MARIA JULIA MORENO CHICOTE
NIEVES SALAVERT BROSETA
BEGOÑA SELVI GARAYOA

BUNYOL D'OR

EDUARDO CATALÁ ERAUS
MARIA INMACULADA MOLTO GOMEZ
SONIA GALLEGO FENOLLAR

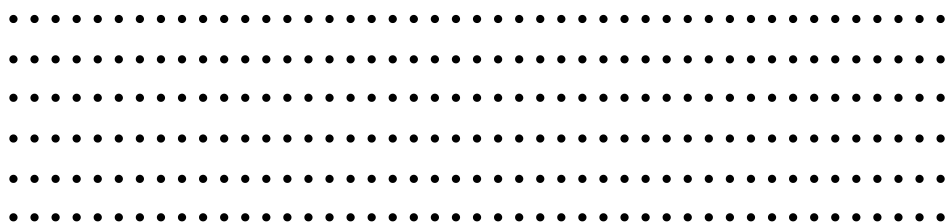
BUNYOL D'ARGENT

PAULA MONMENEU SALVERT
OSCAR RIDAURA MINGUET

BUNYOL DE COURE

ÁNGELA BLANCO ABAD
MARIO ESCRIBANO VÁZQUEZ
SOFÍA SUÁREZ BARRO
ENRIQUE TORMO PALOP
CONNOR LYNCH

170/SN

SN/PROGRAM ACTIVITATS 2024

Programació

2024

Diumenge - 25/02/2024

- **14:00h** - Dinar al casal i concentració per a anar a La Crida, acompanyant als nostres representants.

Dissabte - 02/03/2024

- **11:00h** - Replegà pels comerços del barri acompanyats per la Colla de tabal i dolçaina "Tio Vaina".

Diumenge - 03/03/2024

- **08:00h** - Despertà de l'Agrupació de Falles Mercat de Jesús.

- **10:00h** - Visita a la exposició del ninot.

- **14:00h** - Dinar al casal.

Dissabte - 09/03/2024

- **21:00h** - Sopar ofert a la comissió per la Fallera Major Ana María Villalba Layunta. Al finalitzar s'imposaran les recompenses atorgades per Junta Central Fallera a la comissió i acompanyat de fi de festa

Diumenge - 10/03/2024

- **10:00h** - Concentració al casal per la preparació del 52 concurs de paelles de la Falla Plaça de Jesús.
- **11:00h** - 52º Concurs de paelles Falla Plaça de Jesús (Patrocinat per La Fallera).

Divendres - 15/03/2024

- **20:00h** - Replegá del Ninot junt a les falles de l'Agrupació Mercat de Jesús a la nostra demarcació.
- **22:00h** - Sopar de la plantà per a la comissió.
- **24:00h** - Plantà de la Falla "Remitents i destinataris".

Dissabte - 16/03/2024

- **15:00h** - Dinar per a la comissió en la carpa.
- **18:00h** - Joc per a la comissió major organitzat per la delegació de festejos.
- **22:00h** - Sopar ofert pel nostre president, Antonio Monmeneu Martí.
- **24:00h** - Discomóvil.

Diumenge - 17/03/2024

- **09:00h** - Concetració al casal per a replegar els premis atorgats per Junta Central Fallera a la comissió.
- **19:00h** - Concentració en el casal per a replegar a la Fallera Major Infantil, Irene Enrique; i la nostra Fallera Major, Ana María Villalba i dirigir-nos a l'ofrena de flors de la Mare de Deu dels Desamparats, acompanyats per l'Agrupació musical de Massarajos.

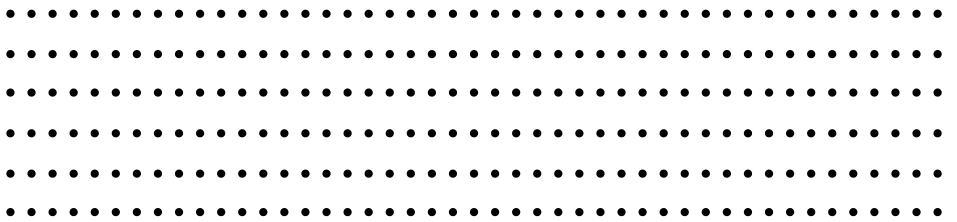
Dilluns - 18/03/2024

- **11:00h** - Cercavila conjunta amb els comissions veïnes.
- **15:00h** - Dinar per a la comissió en la carpa.
- **18:00h** - Campionats de futbolí i “mentiroso” per a la comissió.
- **22:00h** - Sopar de la comissió a la carpa.
- **24:00h** - Actuació en directe del Grup “Germans Brothers”.

Dimarts - 19/03/2024

- **08:00h** - Despertà del dia de Sant Josep per a tota la demarcació.
- **10:30h** - Concentració al casal per a assistir a la Santa Misa en la Parròquia de Santa María de Jesús, celebrada en honor al nostre Patró Sant Josep. A l'eixida de missa, cercavila per la demarcació acompanyats per la colla “Tio Vaina”.
- **14:00h** - Mascletà conjunta amb la Falla Carcaixent a la nostra demarcació, a carrec de Pirotècnia Turís.
- **22:00h** - Focs d'artifici.
- **22:30h** - Cerimònia d'entrega del Foc i en següidament Cremà de la Falla “Remitents i destinataris”.
- **23:15h** - Sopar de la cremà i replegar tot per a que quede al casal.

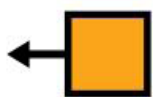
174/OD

OD/PICTOGRAMES 2024

15

15

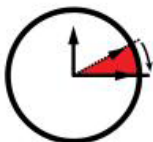
DE

MARZO

20

20

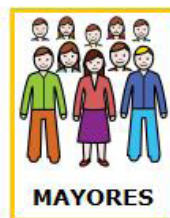
HORA

RECOGER

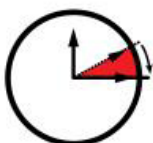
NINOT

MAYORES

22

22

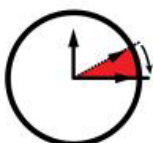
HORA

CENA

24

24

HORA

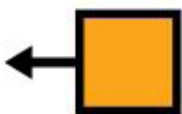
PLATÀ

FALLA

16

16

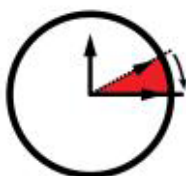
DE

MARZO

15

15

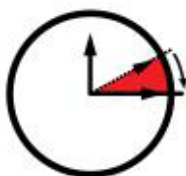
HORA

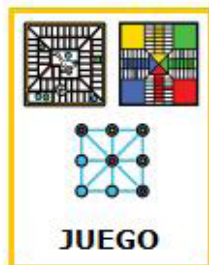
COMIDA

18

18

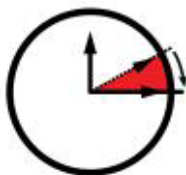
HORA

JUEGO

22

22

HORA

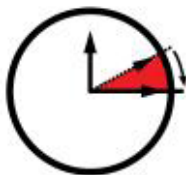
CENA

PRESIDENTE

24

24

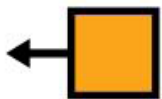
HORA

DISCOMÓVIL

17

17

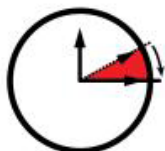
DE

MARZO

9

9

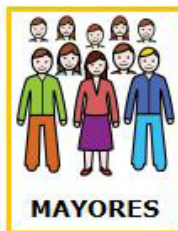
HORA

RECOGER

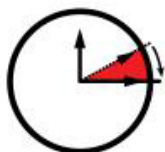
PREMIO

MAYORES

15

15

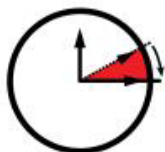
HORA

COMIDA

19

19

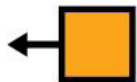
HORA

OFRENDA

18

18

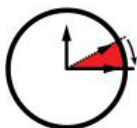
DE

MARZO

11

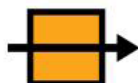
11

HORA

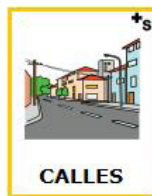
PASEO

POR

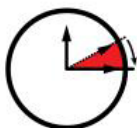
LAS

CALLES

15

15

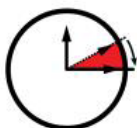
HORA

COMIDA

18

18

HORA

CARTAS

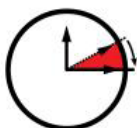
Y

FUTBOLÍN

22

22

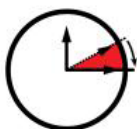
HORA

CENA

24

24

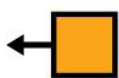

HORA

CONCIERTO

19

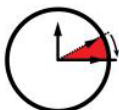

19

DE

MARZO

8

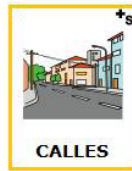
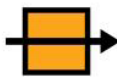

8

HORA

DESPERTÀ

11

11

HORA

PASEO

POR

LAS

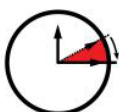
CALLES

Y

MISA

14

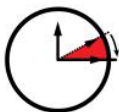

14

HORA

MASCLETÀ

21:55

21:55

HORA

ENTREGA

FUEGO

Y

FUEGOS ARTIFICIALES

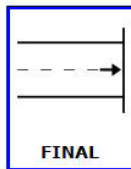
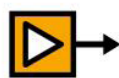
22

22

HORA

CREMA

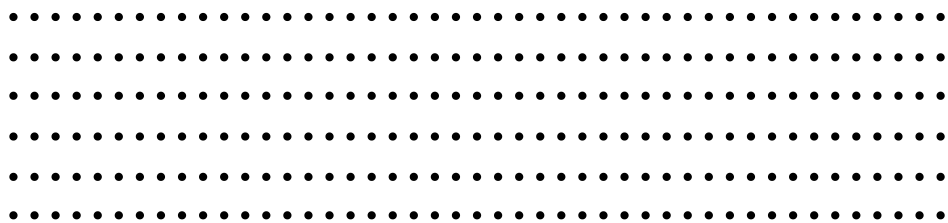

AL

FINAL

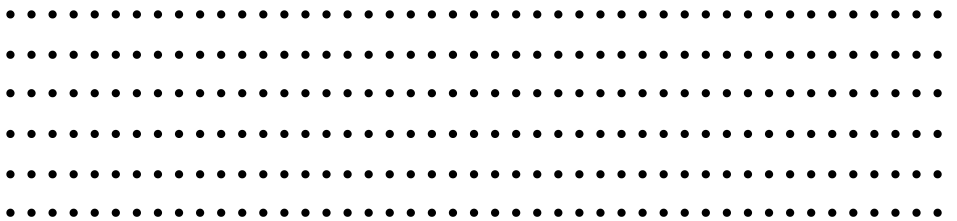
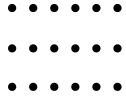
CENA

Ens trobem al llibret Infantil

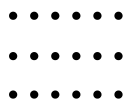
182/L3

L3/RECOMANACIONS

Bar Jesús.....	184
Pollastres Rosarín.....	185
Óptica Jesús.....	186
Carnes Ruma.....	187
Col·legi Hermes.....	188
Forn, Pastisseria Casani.....	189
Pirotecnia Turís.....	190
La papallona de la sort.....	191
Automoviles Galindo.....	192
Centro d'educació infantil Sacapuntas.....	193
Bar Cafeteria El Llimoner.....	194
Clínica Cubells.....	195
La casa de les flors.....	196
Juana Castelló.....	197
Consum.....	198
Pescateria Hermanos Muñoz.....	199
Fruites i verdures, Diego y Marivi.....	200
Sasteria i brodats Vercher.....	201
Argos Centre de Fisioteràpia.....	202
Centralia Perruqueria + Armonia.....	203
Bar Mejillones.....	204
Agrupació de Falles Mercat de Jesús.....	205
Arros la Fallera.....	206
Ofrena.....	207
Agrupació de Falles I + E.....	208
Podologia Patraix.....	209
Fisio Dietetic.....	210
Joaquín Sorolla.....	211
Artesania Ortiz.....	212
GDS Ferreteria.....	213
Hifi Club València.....	214
SH Cerrajeros.....	215
Selvi artes gráficas.....	216

184/L3

BAR JESÚS

vols provar
les millors tapes del barri?

t'agraden els
bons bocates?

prefereixes
el menjar casolà?

C/ Jesús, N°116
46007 València
Telf 675 11 74 25

Pollatres Rosarín

Mercat de Jesús

Des de • 1957

Gènere selecte i elaborats casolans

Tel. 96 342 25 06 — 657 794 658

186/L3

Òptica Jesús

Desde 1979

Especialistes en control de miopia

- Gabinet de refracció ocular
- Gabinet de lents de contacte
- Mesurament de la tensió ocular
- Especialista en lents progressius

- Gabinet d'audiologia i adaptació de pròtesi auditives

- Especialitzats en rehabilitació visual

- Visió infantil i problemes d'aprenentatge

C/ Jesús N^o5 - 46007 València

Tel/Fax 96 380 75 00

www.jesusopticos.com

Años. Carrillo

**ESPECIALIDAD EN
CARNES FRESCAS**

CHARCUTERIA SELECTA

SERVICIO A DOMICILIO

Mercado Algüros, pablos 36 al 40 · Tel. 96 362 83 83

Mercado Jesús-Patruix, ptos. 36 y 37 · Tel. 96 380 67 30

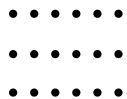
CENTRAL - Humanista Mariner, Frente nº 24 · Tel. 96 325 96 21

VALENCIA

www.carnesruma.com - info@carnesruma.com

188/L3

COL·LEGI
HERMES
som **COOP**erativa

40 anys compromesos amb la
qualitat en l'ensenyament.

Escola
d'Adults

CENTRE
PLURILINGÜE
Ed. Infantil
Ed. Primària
Ed. Secundària

Cicle
Formatiu
Grau Mitjà de
Perruqueria

Formació
Professional
Bàsica de
Perruqueria i
Estètica

C/ Dibujante Manuel Gago, 10-12
46018 – València
963 80 14 42
colegio@colegiohermes.net
www.colegiohermes.net

CASANI

FORN PASTISSERIA

MENJARS PER A ENDUR

Obert tots els dies. Des de 1940

Fàbrica pròpia d'exquisits dolços i pa

**Plat
del dia
2,95 €**

Serveis especials per a celebracions i casals fallers
Diumenges i festius, pa del dia

Menjars per a endur

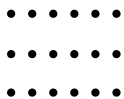
Avda. Giorgeta, N°21

Avda. Giorgeta, 21 - Telf. 96 341 24 34

C/ Jesús , N°107 - Telf 96 380 27 24

Mercat Jesús - Lloc 38

El fuego convertido en arte

PRIMER PREMIO Mejor Mascleta Magdalena Castellon (2015)

REALIZADOR XXXV Festival Internacional de Pirotecnia Valencia (Valencia 2014)

GRAN PREMIO MOTOCICLISMO COMUNIDAD VALENCIANA Realizador fuegos artificiales (Valencia 2012-13-14)

EUROCOPIA 2012 Realizador montaje espectáculo fuegos artificiales Plaza Cibeles (Madrid 2012)

REPRESENTACION DE ESPAÑA 3rd Philippine International Pyro Musical Competition (Filipinas 2012)

REALIZADOR XXXII Festival Internacional de Pirotecnia Valencia (Valencia 2011)

PRIMER PREMIO GlobalFest 2010 Trico Homes internacional Fireworks Competition (Calgary-Canada-2010)

MUNDIAL FUTBOL 2010 Realizador espectáculo fuegos artificiales Puente del Rey (Madrid 2010)

PRIMER PREMIO XI Concurso Internacional Ciudad de Burjassot (Burjassot 2010)

PRIMER PREMIO GlobalFest 2009 Trico Homes internacional Fireworks Competition (Calgary-Canada-2009)

SEGUNDO PREMIO Les Grands Feux du Lac-Leamy (Québec-Canada-2009)

COPA DEL REY 2009 Realizador espectáculo fuegos artificiales Final Copa del Rey (Valencia 2009)

EUROCOPIA 2008 Realizador montaje espectáculo fuegos artificiales Plaza Colon (Madrid 2008)

PRIMER PREMIO Les Grands Feux du Casino du Lac-Leamy (Québec-Canada-2008)

PRIMER PREMIO X Concurso Internac. fuegos artificiales (Valladolid 2006)

PRIMER PREMIO Concurso fuegos artificiales Reus (Reus 2006)

TERCER PREMIO Concurso "Mascletas" de Alicante 2006.

REPRESENTACION DE ESPAÑA Symphony of fire Fireworks Display Contest – Sudáfrica (Abril-2006)

CO-INAUGURADOR PALACIO DE LAS ARTES REINA SOFIA (Valencia-2005)

PRIMER PREMIO Concurso Nacional de castillos de fuegos artificiales Ciudad de Meliana (2005)

REPRESENTACION DE ESPAÑA 17Th. Macau International Fireworks Display Contest –China (Septiembre-2005)

SEGUNDO PREMIO Concurso de Piromusicales de Ottawa-Canadá (2005)

SEGUNDO PREMIO en el Concurso de Piromusicales de Ottawa – Canadá (2.004)

PREMIO ESPECIAL DEL PUBLICO Mejor Mascleta Magdalena 2004 (Castellón).

PRIMER PREMIO Concurso Montcada i Reixac 2004 (Barcelona)

PRIMER PREMIO Concurso Internacional Villa de Blanes 2.003

PRIMER PREMIO I Concurso Villa de Alfafar 2.003

Fabrica-Oficina: Carretera Turis-Silla Km. 4 (Partida El Campillo) - Razon social: C/ Carlos Dominguez, 7

Apartado de correos nº 4- Telefono 96 212 62 82 - Fax 96 212 67 77

HTTP:// WWW.PIROTECNIATURIS.COM

Correo electronico: INFOR@PIROTECNIATURIS.COM

46389 TURIS (VALENCIA)

ESPAÑA

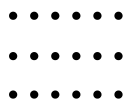
La
Papallona de la Sort
ADMINISTRACIÓN DE LOTERÍAS Nº 1 DE ALFAFAR

ADMINISTRACIÓ
LOTERIA Nº1
ALFAFAR

Placeta del Forn, Nº2 - Baix
46910 Alfafar - Valencia
Telf. 96 375 22 35

192/L3

turismes i comercials

AUTOMÓVILES GALINDO

Avd. Gomez Ferrer, Nº43 - Bajo
46910 Alfafar - Valencia
Telf 963750849 - 656920208

centre d'educació infantil

Sacapuntas

De 0 a 3 anys - Ludoteca -
Ajudes a Famílies en Atur -
Agenda Digital - Hort
Ecològic Propi - Plans
d'Ajudes a Famílies -
Menjador Escolar Gabinet
Psicopedagògic

Beques - Places Limitades -
Campaments Urbans - Cura
Nocturna - Centre Sensorial -
Pissarra Digital - Escola
d'Estiu - Centre Subvencionat
- Anglès

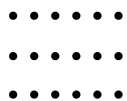
Matrícula Oberta

2024 - 2025

Carrer Font de Sant Lluís, Nº11 - B
46006 - Valencia
Tel 963292020 - 658851703
direccion@eisacapuntas.es

194/L3

toni + noe
el llimoner
menú diari

Plaça Pintor Segrelles, Nº9
46007 - València - 661 79 19 19

Clínica Cubells

Somriu, la resta és cosa nostra

Especialistes en Odontologia digital mínimament invasiva
Carrer Chile 6 Baix 46021 València Tel. 963936912
www.clinicacubells.com

196/L3

floristeria

La casa de les flors

Florista professional - Flor Natural - Flor Artificial
Decoració d'interiors - Escaparatisme
Organització de noces i esdeveniments

C/ Jerónimo Muñoz, Nº15 Baix

Telf 96 328 11 45 - Mòb 655 329 951

laurabargues@hotmail.com

la casa de les flors

[lacasadelesflorsbylaurabargues](https://www.instagram.com/lacasadelesflorsbylaurabargues)

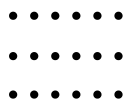
Plaça de Jesús, N^a11

46007 - Valencia

Telf. 96 310 74 55

Expenedoria 100

198/L3

Viu les Falles
amb nosaltres

consum

Junts és
cooperativa

T'esperem en el supermercat Consum
més pròxim i en [consum.es](https://www.consum.es)

Pescateria Hermanos Muñoz

des de 1983

Mercat Jesús Patraix - Telf 665 567 875 - 96 380 84 77

46007 - Valencia

especialitat en peixos i
marisc fresc de la platja

 pescadoshermanosmunoz@gmail.com

 pescadoshermanosmunoz

 pescados y mariscos Hermanos Muñoz

 665 567 875

Tots els dies visita el nostre vídeo del mostrador
en l'estat de WhatsApp

200/L3

Fruites i verdures DIEGO MARIVÍ

Mercat Municipal de Patraix

Plaça de Jesús, 23, 24, 25 y 26

Telf. 96 341 85 12

recollida de comanda per telèfon, repartiment a domicili,
extens assortiment en fruites tropicals

Vercher

sastreria i brodats

C/ Marqués de Campos, N°8
46007 - València - 963 33 27 33
bordados@bordadosvercher.com

Bandes

- Fallera
- Reines i dames
- Festera
- Clavariessa

Estendards

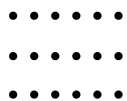
- Banderes
- Banderoles
- Escuts
- Reposters

Especialitat en

vestits de faller
amb faixa brodada

202/L3

ARCO

CENTRE DE FISIOTERAPIA

Móvil 633 58 49 47

Tel. 963 80 67 97

Maestro Sosa, nº 6

Valencia

entralia

centralia
perruquers

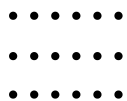
c/ Jesús, Nº114
46007 - Valencia
Telf 963204957

Armonia
ESTÉTICA Y BIENESTAR

By Noya Prades

Tlf. 628765008
@armonia.eyb

204/L3

bar restaurant *Los Mejillones*

C/ Beato Nicolas Factor, Nº2
46007 - València - Telf 963 32 64 43
www.losmejillones.com

La nostra especialitat les clòtxines,
entre molts altres productes que podràs
apreciar i assaborir si véns a veure'ns...

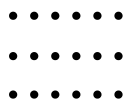

JUNTS SOM FUTUR

- 35- Juan de Aguiló - Gaspar Aguilar
- 38- Costa y Borrás - Agustina de Aragón
- 51- Carretera Escrivá - Cooperativa San Fernando
- 52- Micer Rabasa - Poeta Maragall
- 146- Tres Forques - Cuenca - Pérez Galdós
- 172- Pérez Galdós - Jesús - Maestro Sosa
- 199- Venezuela - Agustín Sales
- 200- Carcagente - Compromiso de Caspe
- 215- Barón de Patraix - Cuenca
- 232- Pío XI - Fontaneres
- 236- Plaza Jesús
- 294- Jacinto Labaila - Manuel Simó
- 340- Francisco Climent - Uruguay

206/L3

Ofrena[®]
Indumentaria regional

FALLAS 2024

*La historia de los trajes regionales de un pueblo es la historia de sus gentes,
sus costumbres y su forma de vida y así intentamos transmitirlo.*

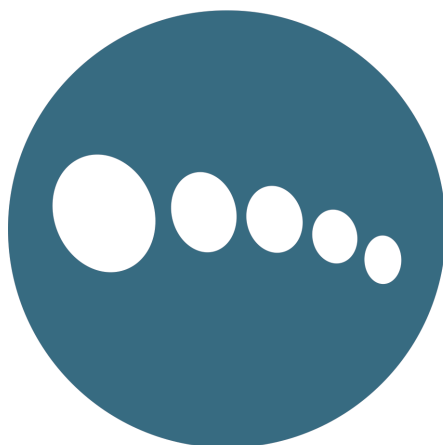
*Desde el estudio riguroso elaboramos nuestros productos combinando las
técnicas de hoy con la base artesanal que exige este tipo de indumentaria.*

Ofrena- Zarzoso
Indumentaria Regional.
Callosa d'ensarria, 1 bajo
46007 VALENCIA

www.ofrena.es

208/L3

F X
I E

PODOLOGÍA

Patraix

Francisco Giménez Gavarrell - N° Colegiado 838462683

María Carrasco Rivas - N° Colegiado 838462680

Podologia General

- Dureses i Callositats
- Ungles encarnades
- Berrugues i fongs
- Silicones

Cirurgia del peu.

Estudi biomecànic de la marxa i de la carrera.

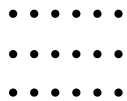
- Plantilles personalitzades
- Peu infantil
- Peu diabètic
- Atenció domiciliària

Cita previa 663433249

C/ Beat Nicolau Factor, N°6 - Baix Dreta - 46007 - València

Telf. 663 433 249

210/L3

FISIODietetic

Osteopatía - Fisioterapia - Nutrición

CITA PREVIA 623025258

Ya son muchos los clientes que han mejorado su salud con nosotros

*También: Pilates, Podología, Depilación Láser

PONTE EN BUENAS MANOS

FISIODietetic

Osteopatía - Fisioterapia - Nutrición

Videos sobre salud y mucho más

C/ Jesús N°114 (Junto al mercado de Jesús)

www.fisiodietetic.com

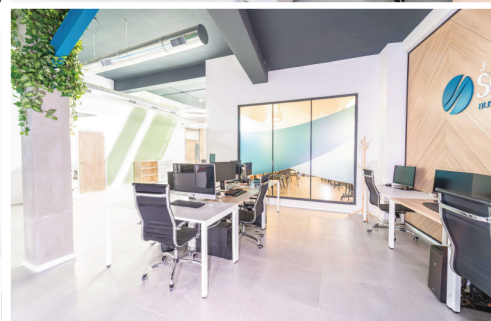
¿Buscas un despacho **completo y económico?**

Tenemos la
Oferta perfecta!

Puesto
Coworking
139€/mes

Oficinas
Privadas
desde
250€/mes

Salas
Reuniones
desde
10€/hora

Combina a tu gusto:

- Despachos
- Mobiliarios

Oficinas amuebladas y personalizables

Incluido:
conexión a internet
con **fibra óptica**, secretaria,
sala de juntas, impresiones

 JOAQUIN SOROLLA
BUSINESS CENTER | COWORKING
www.joaquinsorollabc.com

+34 960 300 086

info@joaquinsorollabc.com

Calle Marqués de Campo 13 bajo
46007 Valencia

*iva no incluido

212/L3

C/ CONVENTO DE JESÚS, 13
(Junto Pza. Patraix)
46018 VALENCIA

Tel. 96 342 05 29
Móvil: 607 62 74 72

Nº D.C.A.:
4324

ARTESANIA
COMUNITAT
VALENCIANA

ARTESANIA

CINCELADOR

PEINETAS - ADEREZOS
COMPLEMENTOS VALENCIANA

Síguenos en:
Facebook

Web: www.artesaniaortiz.com
E-mail: info@artesaniaortiz.com

GSD FERRETERIA I SERVEIS

Plaça de Jesús, nº13 Baix
46007 València

Telf: 96 083 86 92 - 622 83 42 85

214/L3

C/ Jesús Nº91 - 46007 València

Tel 673 64 40 49

 @hifivalencia

HIFI™ Club Valencia

Descubre HIFI™ Club Valencia, el primer club de audiofilia donde el sonido artesanal de Alta Fidelidad es el protagonista. Disfruta de la mejor programación de música a vinilo de calidad, directos en vivo y una amplia selección de cócteles, cerveza, vino y copas.

Déjate llevar por la atmósfera única de este lugar y vive una experiencia sonora inigualable.

¡Te esperamos para que vivas una velada inolvidable!

· C E R R A J E R O S ·

**Hogar - Cocina - Menaje
Jardín - Fontanería - Electricidad
Herramientas - Cerrajería**

FERRETERIA

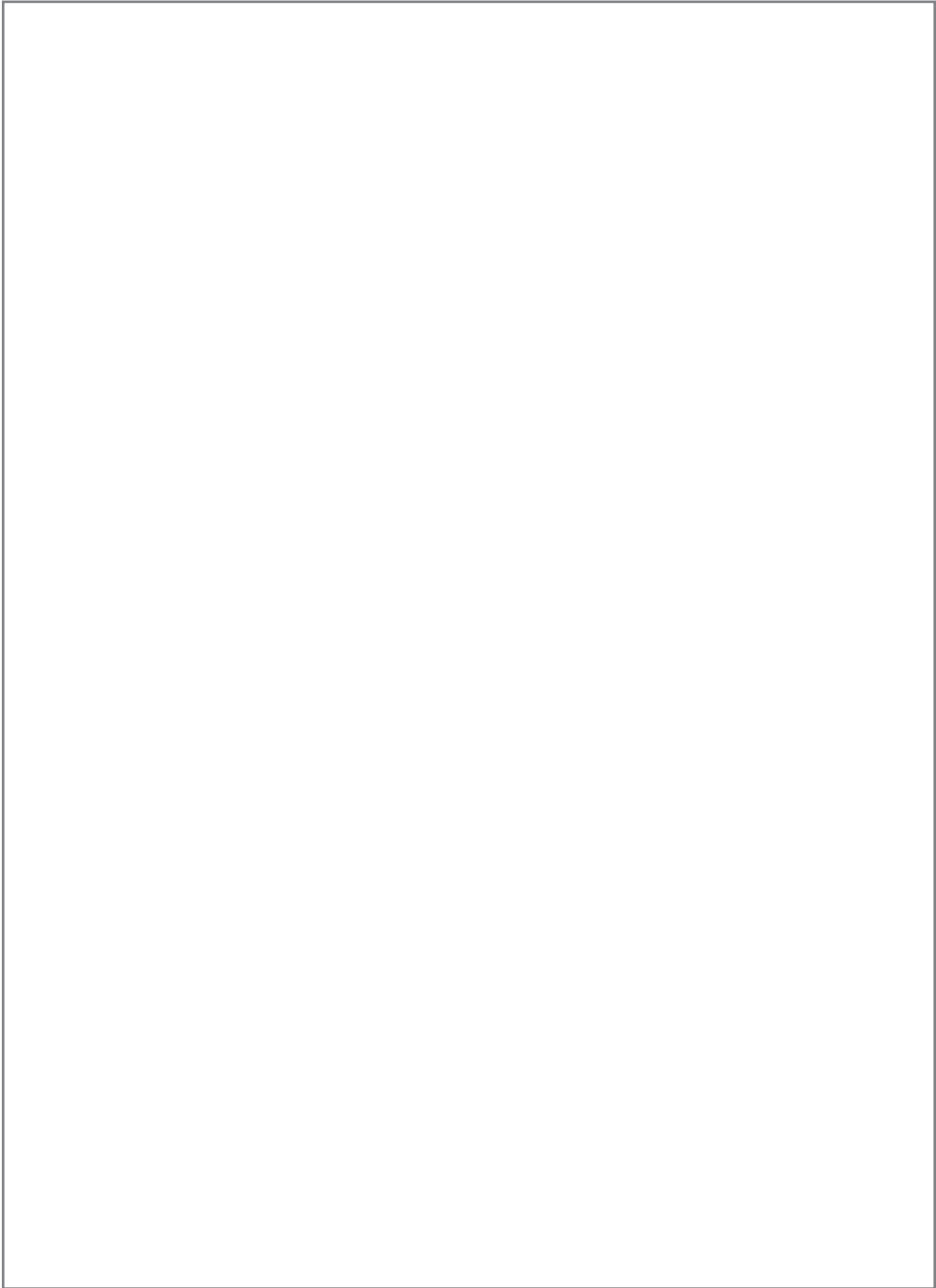
 Cadena 88[®]

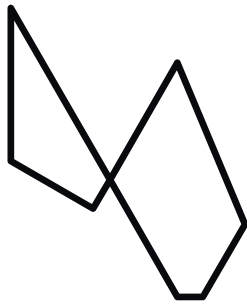
Dirección: C/ de Callosa d'En Sarrià, 2, Patraix, 46007 València, Valencia

Teléfono: 963 42 01 14

216/L3

**Falla
Plaça Jesús**